

בסייעתא דשמיא

אמונים ויהי

דברות קודש מאת
כ"ק רבינו אב"ד שליט"א

חודש תשרי - חלק א'
תשפ"ז | שנה ד' | גליון קמ"ד

יו"ל ע"י
מכון 'אמונים נצח' קאסאן

תוכן העניינים

ימי הסליחות וראש השנה

דברות קודש

רעווא דרעוויץ פרשת נצבים תשפ"ה

'במקום שבעלי תשובה עומדים' על ידי התשובה עומדים במקום נעלה ביותר.....ה' חנון המרבה לסלוח' הפלאת מצות התשובה שהוא בלי סוף • 'אם תשוב ישראל אלי תשוב' קרבת ודבקות ה' ע"י תשובה באמת • 'אשר הרעותי' ע"י התשובה מתעוררת חרטה אצל השי"ת • 'בית צדיקים יעמוד' מעלת הבעל תשובה כמו הצדיק מעיקרא • 'כמה דכיי טפי מעלי' הכנה לראש השנה במידת ההכנעה

שיחות קודש

דרשת התעוררות לפני תקיעת שופר

יום א' דראש השנה תשפ"ו

'בזכות התם' יוציא איום לצדק דיננו' ההמתקה ביום ראש השנה בכח מידת התמימות..... יד

פיקודיך נצדתי – הלכות חג בחג

שיעורים, חידו"ת ובידורי הלכה

בענין אמירת פסוקי מלכויות זכרונות ושופרות וקרבנות המוספים ובדיני הפסק בין התקיעות.....

לא אמר כל הפסוק • התחיל רק חצי פסוק האם נחשב כהתחלה • הזכרת נביאים וכתובים • הזכרת נביאים וכתובים • אמירת הפסוקים בשאר לשונות • הזכרת פסוקי מוסף של ר"ח בתפילת מוסף של ר"ה • הנוסח הנכון באמירת מלבד עולת החודש* שח בתשר"ת בין שברים לתרועה האם צריך לחזור ולברך • שאילת שלום בין תקיעות דמיושב לתקיעות דמעומד • דינים היוצאים

לקבלת הרב"ק
הלבל ענייני הגמלין

נרתו לפנות לפקס הנ"ל
אז לפל: 058-3294976

יד"ל צ"ו מבין
אמיתות נטר – קאסאן
בית שמש

+++
פקס: 02.5666.566

עשי"ת ושבת שובה

שיחות קודש

מתוך דרשת שבת שובה תשפ"ו

'אשרי איש שלא ישכחך' זכירת השי"ת בכל תהלוכות האדם..... כו

דברות קודש

דעווא דרעוויין פרשת וילך
שבת שובה תשפ"ו

'הפותח שער לדופקי בתשובה' גודל חסדי ה' וטובו שהמציא דרך תשובה..... ל
'לא מחשבותי מחשבותיכם' ענין התשובה למעלה מהשגתנו • 'ממעמקים קראתיך ה' התגלות
עומק נשמת ישראל בימים אלו • 'דרש"ו ה' בהמצאו' כל חלקי הבריאה מסייעים לשוב בתשובה •
'ותשליך במצולות ים' חיוזק גדול לתשובה הנלמד מהמים • 'כל אשר תמצא לעשות עשה' הזכיה
הגדולה בקיום המצוות בעוה"ז • 'ואני תפילתי עת רצון' תפלות ותחנונים על הגאולה השלמה

יום הכיפורים

שיחות קודש

דרשת התעוררות לפני כל נדרי

יום הקדוש תשפ"ו

'לפני ה' תטהרו' התעוררות לעבודת התשובה והתפילה ביום הקדוש..... מ

דברות קודש

רעווא דרעוויין פרשת נצבים תשפ"ה

'במקום שבעלי תשובה עומדים'

על ידי התשובה עומדים במקום נעלה ביותר

'חנון המרבה לסלוח' הפלאת מצות התשובה שהוא בלי סוף • 'אם תשוב ישראל אלי תשוב' קרבת ודבקות ה' ע"י תשובה באמת • 'אשר הרעותי' ע"י התשובה מתעוררת חרטה אצל השי"ת • 'בית צדיקים יעמוד' מעלת הבעל תשובה כמו הצדיק מעיקרא • 'כמה דכייף טפי מעלי' הכנה לראש השנה במידת ההכנעה

במדרש תנחומא (פרשתן ה) איתא 'אתם נצבים היום, זה שאמר הכתוב (משלי יז) 'הפוך רשעים ואינם ובית צדיקים יעמוד', כל זמן שהקדוש ברוך הוא מסתכל במעשיהם של רשעים ומהפך בהם אין להם תקומה וכו', אבל ישראל נופלין ועומדין, וכן הוא אומר 'אל תשמחי אויבתי לי כי נפלת' קמתי' וגו' (מלכים א' כ), 'כי אני ה' לא שנית' וגו' (מלכים א' ג). ויש להתבונן בשייכות ענין פסוק זה 'הפוך רשעים ואינם ובית צדיקים יעמוד' לפסוק בפרשתן 'אתם נצבים היום'.

בפרשתן (כט ט-י) 'אתם נצבים היום בולכם לפני ה' אלקיכם ראשיכם שבטיכם זקניכם ושוטריכם כל איש ישראל, טפכם נשיכם וגרך אשר בקרב מחניך מחוטב עציץ עד שואב מימך'. בספרים הקדושים (אור החיים הק' ועוד) תמהו על כפילות הלשון, והלא מאחר שכבר אמר 'בולכם' למה הפסוק מונה שוב בפרטות כל הדרגות שבבני ישראל מראשיכם וזקניכם עד חוטבי עצים ושואבי מים.

לים היא, אלא הדרך לתשובה הוא דבר שהוא קל מאוד לעשותו, וקרוב אליך הדבר מאוד בפיך ובלבבך לעשותו, כי מהות מצות התשובה הוא לקבל על עצמו שמהיום והלאה יקיים רצון ה' בקבלת עול מלכות שמים.

'חננו המרבה לסלוח'

הפלטת מצות התשובה שהוא בלי סוף

בביאור הלשון 'לא נפלאה' היא ממך ולא רחוקה היא העיר בבלי יקר שעל תיבת 'נפלאה' אמר 'ממך' מה שאין כן בתיבת 'רחוקה' לא אמר 'ממך', ומבאר הכלי יקר 'כי מצד רוממות האל יתברך התשובה נפלאה מאד הפלא ופלא, כי איך יקרב מלך רם ונשא אלוי אנשים החוטאים בנפשותם אשר סרו מאחריו וזנו אחרי אלהי נכר, אבל 'ממך' דהיינו מצדך 'לא נפלאה', על דרך שנאמר (תהלים קג יד) 'זכור כי עפר אנחנו', כי מצד החומר 'אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחמא' (קהלמס), על כן מן הראוי שיקבל תשובתך, ומצד השי"ת התשובה הוא דבר ראוי ומתקבל.

במנן שהרה"ק הרב ר' זושא זי"ע בכל לילה כאשר היה עורך חשבון נפשו על מעשי היום העבר, היה מתוודה ואומר מעתה אני מקבל עלי שמהיום ואילך אעשה תשובה ולא אכעיס את בוראי

פרשה זו פרשת נצבים נקראת תמיד קודם ראש השנה, שבה נצטוונו על מצות התשובה, ונאמר בה (ל ג-ד) 'ושב ה' אלקיך את שבותך' ורחמך ושב וקבצך מכל העמים אשר הפיצך ה' אלקיך שמה', ועד כדי כך נפלאה היא רחמי השי"ת על האדם שאפילו 'אם יהיה נדחק בקצה השמים משם יקבצך ה' אלקיך ומשם יקחך', ויש להבין הלשון 'בקצה השמים' וכי היאך אפשר שיבוא איש ישראל לקצה השמים, ולכאורה היה לו לומר 'אם יהיה נדחק בקצה הארץ'.

עוד נאמר בהמשך הפרשה (ל יא-יז) 'כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום לא נפלאה הוא ממך ולא רחוקה הוא, לא בשמים הוא לאמר מי יעלה לנו השמימה ויקחה לנו וישמיענו אותה ונעשנה, ולא מעבר לים הוא לאמר מי יעבר לנו אל עבר הים ויקחה לנו וישמיענו אותה ונעשנה, כי קרוב אליך הדבר מאוד בפיך ובלבבך לעשותו'. ורש"י פירש (פסוק יד ד"ה מי קרוב) ש'המצוה הזאת' הכוונה על לימוד התורה שניתנה בכתב ובעל פה וקרוב מאוד לעשותו, אמנם הרמב"ן נחלק עליו כי מצות לימוד התורה כבר נאמרה למעלה מזה, אלא זה המשך למצות התשובה שנאמרה בסמוך לזה, ועל כך אמר הכתוב למען תדע שמצוה זו של תשובה לא נפלאה ולא רחוקה היא ממך, לא בשמים ולא מעבר

יותר, וחזר ואמר שוב הלא כבר אתמול אמרת שתעשה תשובה אמיתית ולא עמדת בדברך, ואמר שוב אבל עכשיו אני אומר באמת גמורה ובקבלה חזקה מאוד, וחזר ואמר הלא גם אתמול אמרת שאתה עושה תשובה אמיתית וחזקה, וחזר ואמר אבל הקבלה של היום היא יותר טובה משל אתמול, וכך היה טוען אל עצמו כמה פעמים. ולא היה זה בדרך חוכא וצחצוח אלא אכן הרגיש כן ואמרו בכל האמת, כי מצות התשובה אין לה שיעור ותכלית, וכמו שכתוב בתנא דבי אליהו (נצח פרק נג) שהשי"ת מקבל את פושעי ישראל בתשובה, והשי"ת אומר לבני ישראל שאפילו 'הגדיל אדם מאה עבירות זו למעלה מזו ועשה תשובה, הריני עמו ברחמים ואקבל את תשובתו'.

השי"ת הוא בוחן כליות ולב, ובאשר צופה ומביט בסתרי תעלומות כל חי רואה היאך שב בתשובה ועושה חשבון בנפשו איך המרה את פי ה' ועבר על רצונו ומתחרט על כך, ונקודת פנימיות הרצון של כל איש מישראל הוא לעשות רצונו בלבב שלם. ואבינו שבשמים כבר הכין את מצות התשובה עוד קודם בריאת העולם (פסמס נד), והמלאכים טענו לפני השי"ת שלא יברא את האדם כי עתיד הוא לחטוא, השיב להם השי"ת הרי הקדמתי את כח התשובה לעולם (זה"ק ח"ג לה).

זקני אחת ממידותיו הקדושות של השי"ת שהוא ארך אפים וסולח ומוחל תמיד בבחינת אין סוף כמו שהוא עצמו הוא אין סוף, וכמו שהאר"ך הבעל התניא באגרת התשובה (פרק יא) שאבינו שבשמים הוא חפץ חסד, וחנן ורחום ורב לסלוח תיכף ומיד שמבקש מחילה וסליחה מאתו יתברך בלי שום ספק וספק ספיקא בעולם, וכמו שאנו מברכים בכל תפלת שמונה עשרה תיכף שמבקשים סלח לנו כו' 'ברוך אתה ה' חנן המרבה לסלוח', והרי ספק ברכות להקל משום חשש ברכה לבטלה. אלא אין כאן שום ספק כלל מאחר שביקשנו 'סלח לנו מחל לנו', ובמידת הקב"ה אין הפרש בין פעם אחת לאלף פעמים, כי המחילה היא ממידת הרחמים ומידותיו הקדושות אינן בבחינת גבול ותכלית אלא בבחינת אין סוף שאין הפרש כלל בין מספר קמן לגדול. והוא הפלא הגדול במצות התשובה שאמר הכלי יקר, שבכל עת ובכל זמן אפשר לבוא ולהתחנן לפני השי"ת בתשובה וחרטה על מעשיו הרעים, והשי"ת ימינו פשוטה תמיד לקבלו.

'אם תשוב ישראל אלי תשוב'

קרבת ודבקות ה' ע"י תשובה באמת

בישמך משה (פרשמן ד"ה הילול מזה) האריך להוכיח כי על ידי העוונות הושחרו פנינו, וידוע כי בחטאתינו השכינה אומרת 'אל תראוני שאני שחרחרת' (שי

נשוב מהשגתנו להשיג את עומק מצות התשובה.

אבל עם כל זה 'קרב אליך הדבר מאוד', יש לומר הפירוש על דרך הכתוב (דברים ו ט) 'בכל מאודך' שהוא דבר שנוגע מאוד להאדם בנפשו ומשתוקק הרבה לכך, כי הגם אמנם שאבינו שבשמים סולח ומוחל לאין שיעור, אבל אנו מצידנו צריך שיהיה אופן התשובה באמת ובפנימיות הלב ולא מן השפה ולחוץ, רק בהרגשה עמוקה ואמיתית שאין אנו חפצים להיות רחוקים ומנותקים מקרבת ה', ובאופן כזה אכן 'לא נפלות היא ממך' והוא 'קרב מאוד לעשותו'. וכמו שהחפץ חיים נהג לומר 'תשובה איז נישט קיין בער, תשובה איז נאר איין קער' לחזור ולהתקרב אליו יתברך בלב נשבר וחרטה עמוקה ואמיתית, ואזי שייך לברך 'חנן המרבה לסלוח'.

בספה"ק הגל מחנה אפרים (פרשת ד"ה שט אשט) כתב לבאר את הפסוקים שקראנו היום בהפטרה (ישעיה סא יא) 'שוש אשיש בה' תגל נפשי באלקי כי הלבשיני בגדי ישע מעיל צדקה יעמני, כחתן יכהן פאר וככלה תעדה כליה, כי כארץ תוציא צמחה וכגינה זרועיה תצמיח', על פי מה דאיתא בגמרא (יומא פו.) שכאשר אדם עושה תשובה מאהבה ודונות נעשו לו זכויות, והמשל בזה הוא

הסיים 6 ו), שכביכול משחירין פני השכינה כביכול בשחרות החמאים, אמנם כאשר רוחן פניו למטה בדמעות של תשובה מסיר השחרות ומחזיר הצלם אלקים, וממילא הוסר השחרות מהפנים דלעילא כביכול ומאיר באור פני מלך, ואזי 'באור פני מלך חיים' (משלי טו טו). וזהו כוונת הכתוב (פסלים פט טז) 'אשרי העם יודעי תרועה', שעל ידי התשובה מנקה ומוכך את חושך תארו עד שמאיר במקדש, ואזי 'הוי"ה באור פניך יהלכון'. לכן נתן לנו השי"ת המתנה של חודש אלול לפני בוא יום ה' שבו אפשר להרבות ברחמים ותחנונים בחרטה על העבר וקבלה על העתיד ובאותו רגע מתכבסים כל הפגמים, ואזי אפשר ליעול קמי מלכא ביום ראש השנה ולהראות את פנינו לצעוק לפניו 'המלך'.

על כן אמר הכתוב שמצות התשובה 'לא נפלות היא ממך', היינו שכלפי השי"ת הוא פלא גדול, ואין שיעור וסוף כמה פעמים הוא מוחל וסולח, כי הוא יודע שאנו קרוצי חומר עפר מן האדמה, וכמה יגיעות אנו צריכים כדי לגלות את אור ה' המסתתר בתוך הטבע של עולם הזה הגשמי, ומסתיר את השגחתו על כל תנועה ותנועה, וטורח רב אנו טורחים להכניע את כח הרע המסית ומדיח לעבור את פי ה', על כן רק כלפי 'ממך' לא נפלות היא התשובה, כי אנו במיעוט שכלנו הדל

לקבל שבים, וכמו שכתב רש"י (ל ג ד"ה וצ) בפסוק 'ושב ה' אלקך את שבותך' שהיה לו לכתוב 'והשיב את שבותך', אלא שכביכול השכינה שרויה עם ישראל בצרת גלותם, וכשנאלץ הכתיב גאולה לעצמו שהוא ישוב עמם, וכמו שנאמר (ישעיה סג ט) 'בכל צרתם לו צר'. ומי הוא שוטה ופתי שלא להושיט את ידו לקבל את ימינו של השי"ת הפשוטה אליו לקבלו בתשובה מרוב אהבה וחבתו אל בניו אהוביו, ובחודש אלול השי"ת קרוב אל כל איש מישראל ומעורר את לב בני ישראל להתעורר בתשובה והתקרבות אליו.

בן ביאר זרע בספח"ק קודש על הפסוק 'ושב ה' אלקך את שבותך', שכאשר אדם עושה תשובה גורם תשובה למעלה, על דרך שאמרו ז"ל (נדרים לז) 'שהקב"ה מתחרט על בריאת היצר הרע, ואומר (מנחם ד ט) ואשר הרעותי, 'כי הקב"ה ברא את היצר הרע לטובת האדם בידוע, רק שהיה צריך האדם לסגור התאוות וכוחות היצר הרע ואז היה היצר הרע לטובתו בידוע, וכשלא עשה כן האדם והגביר על עצמו את היצר הרע וקלקל לעצמו, אומר השי"ת ואשר הרעותי ומתחרט על בריאת היצר הרע, כשרואה שמצטער האדם מאוד ומאוד על מעשיו לא טובים מפאת היצר הרע, ואומר השי"ת כביכול מה עשיתי שבראתי דבר כזה שיומשך

כמו זרעים שנזרעו בקרקע כשנרקבין אוי מוציא צמחין, וכל זמן שלא נרקבו אין יכולין להצמיח, כן הענין בעושה תשובה מאהבה. והוא 'שוש איש בה' פירוש שעושה תשובה מאהבה, והוא 'איש תגל נפשי באלקי' שנעשה אלקי שלי שהיא על ידי אהבה.

זהו כוונת הגמרא (סו) 'גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד', פירוש שהבעל תשובה בעצמו מגיע עד בחינת כסא הכבוד, ונעשה מרכבה לקודשא בריך הוא ונעשה אלקיו. והוא במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד. ואמר 'כי הלבישני בגדי ישע', פירוש דברים שבגדת בהם נעשה מהם 'ישע' שנעשו לו כזכויות, 'ומעיל' דברים שמעלת בהן 'צדקה יעמני' מהם נעשה צדקה כנ"ל, 'בחתן יכהן פאר' שזוכה למחילת עוונות כמו חתן שמוחלן לו כל עוונותיו. ואם תאמר היאך אפשר זה שמעבירות נעשה זכויות, על זה אמר 'כגינה זרועיה תצמיח' שהיא בדוגמת הזריעה שנרקב בקרקע שרק אז היא מוציאה פירות, כן הדבר הזה שדוקא על ידי החמאים נעשין כזכויות.

'אשר הרעותי'

ע"י התשובה מתעוררת חרטה אצל השי"ת

בהרגשה זו צריך לגשת לעבודת התשובה כי ימינו פשוטה

אלא מבאר יסוד גדול, דאיתא בזוהר הקדוש (מיקו"ז מיקון ה' יט): **שכאשר** הברדיל השי"ת את המים בכו המים התחתונים 'אנן בעינן למיהוי קריבא קמי מלכא', ואיתא במדרש (סוג' נרצטו נחיי ויקרא ז יג) שהמים התחתונים אמרו 'אוי לנו שלא זכינו לעלות למעלה להיות קרובים ליוצרנו, מה עשו העיזו פניהם ובקעו תהומות וביקשו לעלות, עד שגער בהן הקב"ה, ואמר להם הקב"ה הוואיל ולכבודי עשיתן כל כך אין להן רשות למים העליונים לומר שירה עד שיטלו רשות מכם'.

נמצא לפי זה שמעלת המים התחתונים גדולה ועצומה יותר ממעלת המים העליונים, כי המים העליונים כפופים למים התחתונים בכך שאין יכולים לומר שירה עד שיאמרו המים התחתונים, וזה מה שרמזו הכתוב שהברדיל השי"ת בין המים אשר מתחת לרקיע לבין המים אשר מעל לרקיע. על כך אמר הכתוב 'ויהי כן' שכן הוא תמיד לדורות, מי שהוא מרוחק וצועק ומתחנן אנא בעי למיהוי קריב קדם מלכא הרי הוא חשוב הרבה יותר לפני השי"ת ממי שהוא מקורב מעיקרא, כמו שאמרו חז"ל (נדרים לד:) במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד. ובשל"ה הקדוש האריך (שער האמויות ק' אומ שמ) שאפילו 'אלישע אחר' ששמע מאחורי הפרגוד שובו בנים שובבים חוץ מאחר

מזה צער גדול לבני, שמתחרט ומסנף את עצמו בתשובה וחרטה כל כך ואוכל את בשרו כמעט מגדל צערו על עוונותיו, ועל ידי זה כשהשי"ת אומר בן ומתחרט על בריאת היצר הרע מזה נתבטל כח היצר הרע והסימרא אחרא ונמחה מן העולם, כמו האדם שעל ידי החרטה מוחה פשעיו וחטאותיו, כיון שמתחרט עליהם שנוח לו שלא עשאו, בן נמחה היצר הרע על ידי חרטתו יתברך שמו כביכול על בריאת היצר הרע, ואומר כביכול שנוח לו שלא עשאו'.

סוד התשובה הוא שאפשר לחזור ולהתקרב אליו יתברך ולהתחדש כקטן שנולד ממש, וזרה"ק השר שלום מבעלזא זי"ע ושהיוס (כ"ז אלול) הוא יומא דהילולא קדישא דיליה אמר לבאר את הפסוק בפרשת בראשית (י"ב) 'ויעש אלקים את הרקיע ויבדל בין המים אשר מתחת לרקיע ובין המים אשר מעל לרקיע ויהי כן', והקשה שהרי לכאורה המים העליונים חשיבותם יתרה על המים התחתונים, ואם כן היה לו לומר שהברדיל בין המים העליונים אשר ממעל לרקיע לבין המים התחתונים אשר מתחת לרקיע, כי הברדיל עושים בין הדבר המקודש יותר למה שקדושתו פחותה יותר, וכמו שאומרים בברכת הברדיל 'המברדיל בין קודש לחול' ולא בין חול לקודש.

באמת לפני השי"ת, וכל הרהור תשובה עולה לפני כסא הכבוד, אמרה לנו התורה 'אתם נצבים היום' ואמר במדרש 'הדא הוא דכתיב הפוך רשעים ואינם', רשעי"ם הוא בגימטריא ב' פעמים ש"י, הרמו שלכל צדיק וצדיק יש ש"י עולמות, כי ע"י תשובה שלמה לא נשאר שום זכר לעוונות ונחל ש"י עולמות כמו הצדיק מעיקרא, 'ובית צדיקים יעמוד', היינו ב' הבחינות של צדיק יש להם תקומה ועמידה, וכלשון חז"ל במקום שבעלי תשובה עומדי"ם אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד"ד.

אתם נצבים היום זה ראש השנה (זו"ס ק"ס"ג לנ"א), שבבוא יום ראש השנה צריך להיות נצבים ועומדים באמונה שלמה כי תשובתנו מתקבלת, ותיבת 'נצבים' הוא נומריקון בנים צ', וכדברי רבי מאיר (קידושין לו.) על הפסוק 'בנים אתם לה' אלקיכם' (דברים יד 6) שבין כך ובין כך אתם קרויים בנים, וכמו שכתב ברשב"א (נמשנה ס"א ס"י קנ"ד, ושם ס"י רמ"ט) שהגם כי בכל מקום קיימא לן דרבי מאיר ורבי יהודה הלכה כרבי יהודה (עירובין מו.), אך בזה הלכה כרבי מאיר. כי 'הפוך רשעים ואינם' ביכולתנו להפוך את כל בחינת הרשעים שיהיה 'ואינם' כלא היה. וגם ב' פעמים ש"י בגימטריא כתר, כי על ידי התשובה נעשה כתר להשי"ת והוא מתפאר כאשר הבשר ודם הקרוין מחומר משתוקק וחפץ להתקרב קרם מלכא,

(מגיגה טו.), אם היה מפציר ומרבה בתפילה והיה מסנף עצמו בסינופים גדולים וקשים, היה מקובל ברחמים רבים, ואף על פי ששמע מאחורי הפרגוד חוץ מאחר, לא היה לו למנוע את עצמו מן הרחמים אף שידע כבודו ומרד בו.

'בית צדיקים יעמוד'

מעלת הבעל תשובה כמו הצדיק מעיקרא

זקן ק"ה העטרת צבי ז"ע מביא מרבו הרבי מלובלין זי"ע (סור מרע ועשה טוב, הקדמה ודך לען החיים, ושם נהגות מהלכ"א אוח לג), שאמר לבאר מאמר חז"ל (עוקצין פ"ג מ"ג) עתיד הקדוש ברוך הוא להנחיל לכל צדיק וצדיק ש"י עולמות, מהו הלשון 'לכל צדיק וצדיק', והכוונה היא שאפילו מי שנכשל בעניינים חמורים הנוגעים למידת צדיק, אם שב בתשובה שלמה הרי הוא מתעלה להיות במדרגת צדיק מעיקרא בלי שום חילוק, והוא 'להנחיל לכל צדיק וצדיק' ב' בחינות צדיק, כי על ידי תשובה אמיתית נתקנים ומתבטלים כל הפגמים. זהו כח התשובה שיש לכל איש מישראל, שנעשה חשוב יותר כמו הלימוד מהמים התחתונים.

בזה יבואר הכתוב בפרשתן 'אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם', כאשר אנו עומדים ימים ספורים קודם יום ראש השנה ואנו זוחלים ורועדים מיום בואך, הכל חפצים להתחזק ולהתעורר לשוב

'לא בחדד ולא במעשים באנו לפניך' אלא 'בדלים וכרשים דפקנו דלתיך', וזה הדרך שאפשר להתפייס עם הבוכ"ע. ואמרו חז"ל (ר"ס נז) שבר"ה צריך לתקוע בשופר כפוף, כי בראש השנה 'כמה דכייף איניש דעתיה טפי מעלי', כי הוא הזמן שצריך להיות כייף לביה, והגישה ליום ראש השנה הוא רק עם הרגשת הביטול וההכנעה בידעה גמורה שזה כלל הוא רק ימים ונהרות של חסד ורחמים, וזהו 'כלכם' הרמז ב' לכם, שכמה שיהיה לכם כ"ף בכפיות והכנעה, כך יהיה אפשר להיות 'נצבים היום', ביום הרת עולם 'לפני ה' אליכם'.

קראנו היום בסיום ההפטרס שהיא השביעית מהשבועה דנחמא, מה שאמר הנביא ישעיה (סג ט) 'ויאמר אך עמי המה בנים לא ישקרו ויהי להם למושיע', שבכל המצבים 'בנים לא ישקרו', כמו אב שאינו מסית דעתו מבניו רחומיו ואהוביו, ובן אינו יכול בשום אופן לשקר במהותו שהוא בן, כן השי"ת אינו מסית דעתו מבני ישראל, ובני ישראל אינם יכולים להתנתק מהשי"ת, ויהי להם למושיע, זהו הישועה גדולה שבכל מצב אנו קרויים בנים, וזה הוא החיזוק העצום שאנו שואבים מדברי הנביא.

הנה אנו מסיימים את השנה שעל"ט תשפ"ה ועדיין לא נישענו ולא זכינו לגאולת עולם, וכל אחד מתמלא במורא ופחד מה יהיה בשנה הבעל"ט, ומי חשב

ומתגבר על כל המניעות וההסתרות, וכל בחינת הרשעים מתהפך לבחינת כתר ונעשה מהזדונות זכויות.

זהו מאמר הכתוב 'אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך ה' אליך ומשם יקחך', לכן אמר דוקא 'בקצה השמים' ולא 'בקצה הארץ' לרמז לדברי הרה"ק השר שלום הנ"ל, שמהבדלת המים העליונים והתחתונים אנו למדים כי 'יהי בן' לדורות, שאפילו מי שנתרחק מאוד ונעשה בבחינת נידה, מכל מקום לא אברה תקוותו אלא 'משם יקבצך ומשם יקחך', ויכול לשוב למקומו הראשון להיות קרוב כמעיקרא, כמו שאנו למדים 'בקצה השמים' היינו הקצה של תיבת 'שמים' שהוא 'מים', שמהמים התחתונים למדנו שהשב בתשובה מעלתו גדולה ועצומה יותר, על ידי הבכיה וההשתוקקות להתקרב אליו יתברך.

'כמה דכייף טפי מעלי'

הכנה לראש השנה במידת ההכנעה

לבן אף על פי שמונה הכתוב את כל המדרגות של בני ישראל מראשיכם שבטיכם עד שואבי מים אמר גם 'כלכם', על פי מה שכתב במדרש פנחס שאמר הרה"ק ר' פנחס מקאריץ זי"ע שביום ראש השנה העיקר צריך שיהיה מידת הביטול לפני השי"ת, ובימי הסליחות אומרים בכל יום

אמנם כן אין בנו כח יותר וכבר כשל
 כח הסבל לסבול את עול הגלות,
 על כן צריכים אנו כעת ליעוק ולחריע
 ולהתחנן בכל הכח, וכמאמרנו בסליחות
 'כולהו בני שביא בכספא מתפרקין ועמד
 ישראל ברחמי ובתחנוני', עבד החפץ
 להשתחרר מעול אדונו צריך לפדות את
 עצמו בכסף מלא, אבל אנחנו עם בני
 ישראל יש לנו דרך אחד לפדות עצמנו
 מעול הקשה של שיעבוד הגלות רק ע"י
 רחמים ותחנונים, ואין אנו יכולים לחשוב
 עוד כמה זמן נצטרך להתייגע ולהתייסר
 בעול הגלות הקשה, על כן אנו מבקשים
 'עמד ונחלתך, רעבי טובך, צמאי חסדך,
 תאבי ישעך, יכירו וידעו כי לה' אלקינו
 חרחמים והסליחות'.

ברגעים האחרונים שנשארו לנו עד
 בניסת היום הקדוש של ראש
 השנה, עלינו להתחנן ולהפציר בתפילות
 ובקשות לפני שומע תפילה, שיתמלא
 רחמים עלינו, מהר יקדמונו רחמך כי
 דלנו מאוד, ויעביר ממשלת זדון מן הארץ.
 ובקרוב בימינו יתגלה מלכות שמים ויכירו
 וידעו כל יושבי תבל כי מלכותו בכל
 משלה, ונזכה לכתיבה וחתימה טובה,
 ובעת התקדש החג אנו נבנסים בבטחון
 שבוודאי יושיע אותנו במהרה ונכתב לחיים
 כדברי הסוד (א"ו"ס סי' תקפ"א), ובקרוב נזכה
 לישועה הגדולה על ידי הגאולה השלמה
 במהרה בימינו אמן.

ומי העלה על דעתו שנעמוד בשלהי שנת
 תשפ"ה ועדיין נהיה שקועים בגלות המרה
 כאשר בני ישראל נרדפים ושרויים בצר
 ומצוק על קיום ושמירת התורה והמצוות,
 ומי יודע מה מצפה לנו בשנה הבאה,
 אך זאת תקוותנו וחזונו, שמכל מקום
 'בנים לא ישקרו', והשי"ת נמצא עמנו כי
 כביכול 'בכל צרתם לו צר' (שס פסוק ט),
 וכמו שאיתא בפרשתן 'ושב ה' אלקיך את
 שבותך', שכביכול הכתיב תשובה לעצמו
 שגם הוא גלה עמנו בגלותו.

מסיימים אנו את שבעת ההפטרות
 דנחמנא בפסוק (שס)
 'באהבתו ובחמלתו הוא גאלם וינצלם
 וינשאם כל ימי עולם', כי אנחנו צריכים
 להאמין באמונה שלמה שכל רגע שעדיין
 אנו בגלות והגאולה השלמה מתעכבת הכל
 הוא רק לטובתנו כדי שלא ידח ממנו נדח,
 ובעת אין אנו יכולים להבין זאת והוא נסתר
 מאתנו, וכמו שאמר הר"ק מראפשיץ זי"ע
 (מונח זהכלי סן פרשת משפטים ד"ה ואלה המשפטים)
 שכאשר יבוא משיח צדקנו נראה שכלל
 לא היתה שום הסתרה. וזהו 'באהבתו
 ובחמלתו הוא גאלם', שכל משך ימי הגלות
 היה רק מאהבת ומחמלת ה' עלינו, 'וינצלם
 וינשאם כל ימי עולם', שבעת הגאולה אז
 נוכחה לראות שבכל ימי עולם היינו בכל
 זמן שנות הגלות הארוכה, בכל הזמנים
 של הדיפות והצרות האיומות הכל היה
 לטובתנו, לרומם ולהגביה את בני ישראל
 להתקרב אל השי"ת.

שיחות קודש

דושת התעוררות לפני תקיעת שופר

יום א' דראש השנה תשפ"ו

בזכות התם יוציא איום לצדק דיננו'

ההמתקה ביום ראש השנה בכח מידת התמימות

אשרי העם יודעי תרועה הוי"ה באור פניך יהלכון (תהלים פט טז).

עומדים אנו כעת בעת רצון הגדול של קיום מצוה דאורייתא של תקיעת שופר, כמובא בגמרא (ר"ה טו.) 'למה תוקעין, רחמנא אמר תקעו'. והזמן והשעה שאנו עומדים בהם כעת הלא הוא זמן נורא וגדול של היום הרת עולם, של התחדשות כל הבריאה והחיות לשנה החדשה הבעל"ט.

בעונותינו הרבים ובעניינו, נמצאים אנו במצב איום ונורא, בו עשרות בחורי ישראל יושבים בימים אלו בחושך וצלמוות מאחורי סורג ובריח בבית האסורים, על 'אשמתם' היחידה שחפצים ורוצים הם ללמוד את התורה הקדושה ולהיות עהרליכע אידן.

זן הרי גזירה נוראה שכבר עשרות שנים לא היתה כזאת בישראל בכל העולם כולו וכל שכן בארץ הקודש, כבר כשבעים וחמש שנה מאז התייסדות שלטון הערב רב בארץ הקודש שאנו מפחדים מרגע זה, ואהה עלינו כי את אשר יגורנו בא עלינו בשנה הזאת.

היאך אפשר להבין שיבואו כמה אינשי דלא מעלי, יונגאצ'עס מהערב רב, ויחליטו בעבורנו האם ללמוד או לא, וכי מי בכלל שואל אותם?! הלא החילול ה' הוא גדול עד השמים!! מתבייש אני שאני הוא זה שצריך לעורר

על עוצם ותוקף הגזירה הנוראה הזאת, ועל התעוררות הרחמים שעלינו לעזור ולהפציר על כך ביום נורא זה, אמנם מה נעשה ויתומים אנו ומפגיע אין בעדנו, ואין מי שיפציר בעבורנו.

הרה"ק הייטב לב זי"ע (פרשת ואתחנן ד"ה א"י ואמתקן אל ה' הכ') על הפסוק (תהלים יח ז) **'בצר לי אקרא הוי"ה ואל אלקי אשוע'**, מבאר את כפל הלשון, שכאשר המצב אצל האדם הוא **'בצר לי'**, בצרות ומצוקות פרטיים המצרים לי באופן פרטי, אזי אקרא ה', אבל בענייני אלקי, כאשר עיר האלקים מושפלת עד שאול תחתיה וכבוד ה' נתון למרמס בראש כל חוצות, אז אשוע, אז צריך צעקה ושוועה גדולה ומרה הרבה יותר מעל ענייני גשמיות. וזו עבודתנו כעת בעת רצון נשגב זה, לעזור רחמים רבים ולצעוק אל אבינו שבשמים, שיעשה למען כבודו ויגאלנו כבר מהגלות המר הזה.

נמצאים אנו כבר מאות שנים בגלות הקשה הזו, אמרנו בסליחות לשונות שרואים מהם שכבר לפני אלף שנה התבטאו רבותינו הפייטנים שכבר אי אפשר לסבול את הגלות אפילו לעוד רגע אחד, ומי היה מאמין שבשנת תשפ"ו עוד נעמוד כאן כשאנחנו עטופים בצרה ובשביה בכאב ויגון, ונרמסים תחת כפות מהרסי ה' אשר נשאו ראש, ואין רואים את הסוף ולא שום סימן להתנוצצות הישועה, ואדרבא המצב רק נהיה גרוע יותר מיום ליום, ואין איתנו יודע עד מה.

הרה"ק מסאטמאר זי"ע בדרשת כל נדרי בליל יום הקדוש ובהושענא רבא בשנת תשכ"ו (הוצא מדרשות דברי יואל משכ"ו) הרעיש עולמות על מה שמקובל מזקיננו הישמח משה זי"ע (בדרשותיו לר"ה אות ט דף כ עמוד ג) על פי דברי הזוהר הקדוש (מ"א קיז), כי בכל שישנים שנה יש זמן פקידה ועת רצון גדולה לישועה, וכידוע שבשנת תרס"ו הבטיח הרה"ק משינאווא זי"ע שהגאולה תהיה בשנה ההיא, ועורר הרה"ק מסאטמאר בבכיות נוראות ששנת תשכ"ו היא שנת השישים משנת תרס"ו ומוכרחים לפעול את התגלות הגאולה בשנה זאת.

בעזונותינו הרבים לא זכינו אז לגאולה, ומי מילל ומי פילל שנגיע כבר לשישים שנה אחר כך, ונעמוד בשנת תשפ"ו עדיין במצב השפל והנורא בתוקף הגלות, וכל תפילתנו וצעקתנו כעת היא, אולי כעת יחוס עם עני ואביון אולי ירחם.

חז"ל (מדרים ג). אומרים 'כל המתמים עצמו הקדוש ברוך הוא מתמים עימו, שנאמר (תהלים יח כו) עם חסיד תתחסד עם גבר תמים תיתמם', והארכנו בזה בשבת סליחות, שהתמימות בעבודת ה' ובאמונה ובטחון וקבלת הנהגת ה' בתמימות, היא סגולה נפלאה להמתקת הדינים, שכן השי"ת אומר למקטרגים התמהים ואומרים לפניו כי ליהודי זה לפי מעשיו צריך לפסוק ל"ע כך וכך, ועונה להם הקב"ה, יהודי זה קיבל בתמימות את כל מה שעשיתי עמו במשך השנה, הוא לא שאל שאלות, לא הקשה קושיות ולא הסתובב עם תרעומות עלי, אם כן במידה כנגד מידה אני נותן לו שנה טובה ומתוקה בלי שאלות ופקפוקים, והקב"ה מתמים עצמו וכביכול נוהג עמו בתמימות.

והנה מובא בגמרא (שבת פח.) לענין מעמד קבלת התורה, 'ההוא מינא דחזייה לרבא דקא מעיין בשמעתא, ויתבה אצבעתא ידידיה תותי כרעא וקא מייץ בהו וקא מבעץ אצבעתיה דמא, אמר ליה, עמא פזיזא דקדמיתו פומייכו לאודנייכו אכתי בפחזותייכו קיימיתו, ברישא איבעיא לכו למשמע אי מציתו קבליתו ואי לא לא קבליתו, אמר ליה אנן דסגינן בשלימותא, כתיב בן (משלי יא ג) תומת ישרים תנחם'. וברש"י שם (ד"ה דסגינן בשלימותא) 'התהלכנו עמו בתום לב כדרך העושין מאהבה'.

רבי סעדיה גאון (הוצא מצבורהס סדר תפילת ראש השנה) מונה עשרה טעמים למצות תקיעת שופר, ואחד מהם הוא לעורר ולהזכיר את מעמד קבלת התורה שהיה עם קול השופר. ויש לומר שההמתקה הנעשית בזה היא על ידי שמזכירים את מידת התמימות של כלל ישראל שנראתה בחוש במעמד הר סיני, בכח ההקדמת נעשה לנשמע, וכנ"ל מדברי רבא שבזה רואים את ה'אנן דסגינן בשלימותא', קבלת כל דברי השי"ת בתמימות ופשיטות, כי זו ההמתקה הגדולה ביום ראש השנה כנ"ל.

לבן בכל הימים נוראים אנו שבים ומזכירים שוב ושוב את זכות אבות ואת עקידת יצחק בן אברהם, והרי מעלתם הגדולה של האבות הקדושים היתה התמימות, 'התהלך לפני והיה תמים' (בראשית יז א) שנאמר לאברהם אבינו, יצחק שהיה קרבן תמים להשי"ת בלא מום, ויעקב שנאמר בו (בראשית כה כו) 'יעקב איש תם'. וכדברי רש"י בריש פרשת וארא (שמות ו ט ד"ה מקולר) שהקדוש ברוך הוא אמר למשה רבינו אחר ששאל והקשה לפניו על מעשיו ואמר (שם ה כג) 'למה הרעותה לעם הזה', ועל זה 'אמר לו הקדוש ברוך הוא, חבל על דאבדין ולא משתכחין, יש לי להתאונן על מיתת האבות, הרבה פעמים נגליתי עליהם באל שדי ולא אמרו לי מה שמך, ואתה אמרת מה שמו מה אומר אליהם'.

בזכות זו של קבלת כל הנהגת השי"ת בתמימות, בלי לשאול שאלות ולהסתובב עם הרהורים בלב על מידותיו של הבורא ח"ו, נזכה בעזה"י להמתקה הגדולה ביום הדין. וכן בזכות זה נזכה לגאולה השלמה כמו שאומרים בהרחמן לברית מילה: 'הרחמן הוא ישלח לנו משיחו הולך תמי"ם וכו', לבשר בשורות טובות וניחומים, לעם אחד מפורז ומפורד בין העמים, שבזכות מידת תמים, ללכת בתמימות עם ה' בכל המצבים, בזה ירא ה' בעניינו ויגאלנו כבר בתשועת עולמים.

זה הרמז בפסוק 'אשרי העם יודעי תרועה הוי"ה באור פניך יהלכון', התיבות 'באור פניך יהלכון' עולים גימטריא תמי"ם, כי אשרי לעם היודעים לפעול את ההמתקה בתקיעת שופר, בכך שהם מזכירים את זכות התמימות על ידי השופר המזכיר את מעמד קבלת התורה כנ"ל.

ריבוננו של עולם!! היכן יש לך עוד כאלו בנים חביבים ויקרים, העובדים אותך בלב שלם ובתמימות ופשיטות, בקבלת עול מלכותך יתברך עול מלכות שמים עליהם בכל אשר יקרה אותם כל ימי חייהם בכל הזמנים והמצבים העומדים עליהם!! הלא זוהי הזכות הגדולה ביותר עלינו בזמן הזה.

כבר אמר האר"י הק' זי"ע (פרע"ט שער ר"ה ספ"ד), שביום הראשון של ראש השנה יתפללו הכל רק על צרכי שמים ולא על צרכי עצמו, ולכן, אמנם כל אחד מאתנו יש לו את משאלותיו שלו ואת צרכיו וקורותיו הפרטיים, את כל הפעקלא"ך הצריכים ישועה פרטית וכללית, ברם ביום הזה יניחו כולם את כל בקשותיהם ויעתירו אך ורק עבור המלכת הבורא ופרסום שמו ומלכותו יתברך בכל העולם, שכבר נזכה שגיגע הזמן המקווה בו יכירו וידעו הכל כי לה' המלוכה ומושל בגויים, ורק ה' אלקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה. ויהי רצון שאכן כבר נזכה לזה בקרוב בימינו בהתגלות כבודו ית"ש, להתוודע ולהגלות כי הוא לבדו מלך על כל הארץ אמן ואמן.

בקודיך נצרת

שיעורים, חידו"ת ובירורי הלכה

הלכות חג בחג

בענין אמירת פסוקי מלכויות זכרונות ושופרות וקרבנות המוספים
ובדיני הפסק בין התקיעות

לא אמר כל הפסוק • התחיל רק חצי פסוק האם נחשב כהתחלה • הזכרת נביאים וכתובים • הזכרת נביאים וכתובים • אמירת הפסוקים בשאר לשונות • הזכרת פסוקי מוסף של ר"ח בתפילת מוסף של ר"ה • הנוסח הנכון באמירת מלבד עולת החודש*שח בתשר"ת בין שברים לתרועה האם צריך לחזור ולברך • שאילת שלום בין תקיעות דמיושב לתקיעות דמעומד • דינים היוצאים

א. בענין אמירת פסוקי מלכויות זכרונות ושופרות וקרבנות המוספים

לא אמר כל הפסוק

א. יש לדון אם לא אמר פסוק שלם במלכויות או זכרונות או שופרות האם נחשב זה כפסוק או לא, וצ"ע.

התחיל רק חצי פסוק האם נחשב כהתחלה

ב. עוד יש לעיין במש"כ הרמ"א בסימן תקצ"א (סעיף ד'): מיהו אם לא התחיל בשום פסוק רק אמר ובתורתך כתוב לאמר יצא.

ו"ל השו"ע הרב שם (ס"ט): במה דברים אמורים כשכבר התחיל לומר פסוק אחד של מלכויות או של זכרונות או של שופרות אז צריך להזכיר כל העשרה פסוקים, אבל אם לא התחיל עדיין בשום פסוק אם הוא רוצה אינו צריך להזכיר כלל הפסוקים אלא אומר ולעולמי עד תמלוך בכבוד ככתוב בתורתך, וכן כתוב בדברי קדשך, וכן נאמר על ידי עבדיך הנביאים, [ואז ממשיך] אלקינו ואלקי אבותינו, מלך

להבין מדוע סתמו האחרונים להחמיר בזה.

עוד צ"ע דקדוק הלשון של השה"ג וכל הפוסקים הנ"ל מדוע כלפי נביאים נקטו לשון אמירה, ולא לשון כתיבה, ובנוסח שלנו במחזור אנו אומרים ועל ידי עבדיך הנביאים 'כתוב' לאמה.

אמירת הפסוקים בשאר לשונות

ד. עוד יש לברר כלפי הפסוקים של מלכויות זכרונות ושופרות הנאמרים בראש השנה, האם צריך לאומרם בלשון הקודש, כפי שנכתבו פסוקים אלו בתורה ובנ"ך, או שמא רשאי לאמרם אף בשאר לשונות, וכגון לומר תרגום אונקלוס של פסוקים אלו.

והנה למעשה גם בדילג כל הפסוקים יצא, וכמבואר ברמ"א בסימן תקצ"א (פ"ד), ונ"ל, אך משכח"ל כשהתחיל חלק פסוקים בלה"ק וסיים בשאר לשונות, שהרי כל שהתחיל חייב לגמוה, וכמבואר במג"א שם (סק"ו) ובשו"ע הרב (פ"ו).

הזכרת פסוקי מוסף של ר"ח בתפילת מוסף של ר"ה

ה. כתב השו"ע בסימן תקצ"א (סעי' ז): המנהג פשוט בכל בני ספרד שאין מזכירין פסוקי קרבן מוסף כלל. הגה: והמנהג הפשוט באשכנז ובגלילות אלו לומר פסוקי מוסף ר"ה, ואין אומרים

על כל העולם כולו וכו', וכן בזכרונות, וכן בשופרות.

במה דברים אמורים בימים הראשונים, אבל בזמן הזה אסור לעשות כן לכתחילה לפי שכבר קיבלו כל ישראל עליהם חובה לומר כל העשרה פסוקים ואין לשנות (ע"ל).

ומעתה יש לברר מה הדין בהתחיל מקצת מן הפסוק ושוב חוזר בו ורוצה לדלג על כל הפסוקים [וכגון שרואה שחסר לו דף זה מן המחזור], האם זה נחשב כהתחלה או שמא כל זמן שלא אמר פסוק שלם אין זה כלום, ואפשר שזה תלוי אם כבר הזכיר במקצת פסוק זה את הענין הדרוש של מלכות או זכרון או שופר.

הזכרת נביאים וכתובים

ג. והנה מש"כ השו"ע הרב שם: שאומר ולעולמי עד תמלוך בכבוד ככתוב בתורתך וכן כתוב בדברי קדשך וכן נאמר על ידי עבדיך הנביאים, אלקינו ואלקי אבותינו מלוך על כל העולם כולו וכו', כ"ה גם במשנ"ב (סק"ב), והמקור לזה הוא מדברי המג"א בשם השלטי הגבורים.

וכבר העיר על זה הנתיב חיים שם וכן בק"נ על הרא"ש דברא"ש מפורש שא"צ וז"ל: אבל אם אינו רוצה לומר כלל יפטור את עצמו. על ידי ככתוב בתורתך שאז הוא כולל כולם יחד דנביאים וכתובים כולהו איקרו תורה. וכ"ה בטוה, וא"כ יש

השו"ע שלא להזכיר כלל קרבן מוסף של ר"ח אבל לדין שאומרים מלבד עולת החודש פשיטא שאין מעכב כלל לומר ואת מוספי, והמשנ"ב קיצר בפרט זה.

הנוסח הנכון באמירת מלבד עולת החודש

ו. והנה בדגול מרובה כתב כי לדעתו הנוסח המדויק הוא לומר אחר הפסוקים ובחודש השביעי באחד לחודש, מלבד עולת החודש, ותיכף לומר ומנחתם ונסכיהם ושני תמידים כהלכתם, וטעמו כדי שלא להזכיר ב' פעמים קרבן התמיד.

ולא נתפרש בדבריו הא"י הותר לומר רק חצי פסוק שמתחיל מלבד עולת החודש, ואכן בתרומת הדשן (סימן קמ"ג) נזכר להדיא שלכן לא חיישינן לומר ב' פעמים ענין התמיד כיון שמסיים לשון הפסוק, וז"ל: דשפיר טפי לומר מלבד עולת החודש אחר ומנחתם ונסכיהם כו', דאי אמרו קודם א"כ כשמסיים באותו הפסוק ועולת התמיד ומנחתה ונסכיהם כו', הרי הזכיר שני תמידים כהלכתן כדפרש"י בפירושו לחומש, א"כ אם יזכיר אח"כ ושני תמידים כהלכתם הזכרה שלא לצורך הוא. אבל כשיאמר תחילה ומנחתם אף על פי שמסיים בה ושני תמידים כהלכתן, אין קפידא אם שוב יזכיר ועולת התמיד ומנחתם ונסכיהם, דקרא כתיבתו הוא מזכיה, ואין ראוי לדלג מקצתה. אבל ומנחתם ונסכיהם נוסח חכמים הוא, ואין ראוי לכפול בה דבריהם (עכ"ל).

פסוקי מוסף ר"ח אלא אומרים: מלבד עולת החודש ומנחתה ועולת התמיד וכו', ושני שעירים לכפר ושני תמידין כהלכתן, ואומרים ג"כ מוספי יום הזכרון.

עוד כתב השו"ע שם (סעיף ג'): צריך לומר את מוספי יום הזכרון, כדי לכלול גם מוסף ר"ח, וגם ביום שני יאמר את מוספי.

וכתב שם המשנה ברורה (סק"ו): ובדיעבד אם אמר מוסף א"צ לחזור אבל ביום ראשון אם אמר מוסף חוזה.

ובשעה"צ (סק"ו): הגהות ר' עקיבא איגר בשם תשובת בית יהודה.

ונראה דמה שכתב ביום א' חוזה, היינו, קודם שסיים הברכה, אבל לאחר שסיים אין לחזור, דמסתברא דאפילו אם דילג לגמרי ולא אמר ואת מוסף יום הזכרון הזה נעשה ונקריב וכו' אלא אמר ושם נעשה ונקריב וכו', תמידים כסדרם ומוספים כהלכתם ככתוב בתורת משה עבדך וכו', גם כן יצא.

ולבאורה יש לפקפק טובא בטענה זו, דהן אמת כשלא הזכיר כלל מוסף יום הזכרון רק אמר מוספים כהלכתם הרי כלל הכל, אבל כיון שהתחיל לפרט ולומר את מוסף יום הזכרון הזה הרי קלקל שיש ביום זה רק מוסף אחד ושוב מוכרח לומר מוספי.

אבן ראה באלף המגן כאן שכתב שכל מה שדנו הפוסקים אם אמירת מוספי מעכב או לא, הוא רק לפי מנהג

וכתיב ה' צבאות כו'. והיינו דהגמ' מייתי זה לראיה דפסוק וה' אלקים בשופר יתקע מיירי מפורענות עו"ג, ד"ל דהכי פירושו דקרא שילך בסערות תימן, היינו סערה הבאה מתימן, ולכך מייתי מדסמך לו ה' צבאות יגן עליהם, וא"כ ע"כ פסוק ראשון שילך בסערה לארץ תימן. ואפשר דמש"ה אנו אומרים חצי פסוק זה, דבר"ה כיון דהוא יומא דדינא, צריך שיהיה דיבורו מבורה, כדכתבו הפוסקים גבי לחיים. ובזה מתורץ לי מה שהיה קשה לי כמה שנים למה מסיימים כן תגן על עמך ישראל, ובזה מתורץ, דאנו מוכרחים לומר חצי פסוק זה כדי לברר מתוכו דפסוק דלעיל מיירי מפורענות עו"ג, אך כיון דאסור לומר חצי פסוק בדרך קריאת פסוקים, ולכן אנו עושים מחצי פסוק זה תפילה, ר"ל כמו שהבטחת שתגן עליהם, ומסיימים כן תגן על עמך (עכ"ל).

ובל זה הוא במקום תפילה, אבל כאן שאומר כן כדי להזכיר פסוקי קרבנות לכאורה מוכרח לסיים כל הפסוק, וצע"ג.

וראה בנשמת אדם (פ"ה סק"צ) שכתב כלפי אמירת חצי הפסוק ד' צבאות יגן עליהם בברכת שופרות וז"ל: וצ"ע שהרי מעשים בכל שנה במוסף ר"ה בפסוקי שופרות שאומרים וה' אלקים בשופר יתקע כו', ומסיימים ה' צבאות יגן עליהם, וכן הוא הנוסחא בכל הסיידורים, וכן הוא בר"ה ל"ב, והוא רק חצי פסוק בזכריה ט', הרי דאפי' בנביאים מותר לחלק. וכן מוכח דעת המקובלים, האר"י והביאו בשל"ה בסיידור שלו בק"ש שעל המטה שיאמר שיר של פגעים מן יושב בסתר עד ה' מחסי והוא ס' תיבות, והזהיר על זה שלא יאמר יותר, ומשמע דהכי הגירסא בגמרא בשבועות פרק ב' (וצאמת צגמלא שלטו הגירסא עד כי אלה ה' מחסי עליון שמת מעוק), וע"כ צ"ל דדוקא בדרך קריאת פסוקים אסור לחלק, אבל בדרך תפילה מותר, וכמ"ש המ"א סי' רפ"ב כעין זה. אך צ"ע דחצי פסוק זה וה' צבאות יגן, אינו תפילה, דאל"כ היה ראוי לומר יגן עלינו. ובאמת בגמ' לא מוכרח שיאמרו חצי פסוק זה, דהכי איתא שם אם בא לומר שופרות של פורעניות עו"ג אומרו כגון וה' אלקים בשופר יתקע,

ב. בדיני הפסק בין התקיעות

אף מעניני התקיעה אף שאין צריך לחזור ולברך, מכל מקום לא יצא וצריך לחזור ולתקוע אותו סדר.

וכתב שם בהגהות אבן ישראל להגאון האדיר ראב"ד העדה החרדית

שה בתשרי"ת בין שברים לתרועה האם צריך לחזור ולברך

א. כתב המשנ"ב בסימן תקצ"ב (סק"ג) וז"ל: ומכל מקום מצדדים האחרונים דמי ששח בתשרי"ת בין שברים לתרועה

בעיה"ק ירושלים רבי ישראל יעקב פישר זצ"ל (א' 6), וז"ל: טעמא שאין צריך לברך כתב לעיל מידי דהוה מי שמברך אחר שטעם מעט מברכת המוציא דאין צריך לחזור ולברך, ולכאורה לא דמי כלל התם כבר התחיל לאכול משא"כ הכא אם בתשר"ת לא יצא הרי עוד לא התחיל לתקוע כי גם התקיעה לא יצא כיון שהפסיק אחר התקיעה בקול אחר, ואפשר דאף שאינו יוצא אלא בתשע תקיעות, מכ"מ תקיעה לחוד נמי קצת מצוה היא, ונפק"מ במי שאינו יכול לעשות שברים או תרועה, דמ"מ לכל הפחות יתקע תקיעה לחוד, כיון דתקיעה לחוד נמי קצת מצוה היא (עכ"ל).

והנה במושכל ראשון אפשר לומר דמיירי דוקא בפעם השני שתוקע תשר"ת מהשלשה פעמים ולא מהפעם הראשון, ולפי"ז נמצא דכבר התחיל לקיים מצות תקיעה ע"י הפעם הראשון ודמי להתחיל לאכול, אמנם מסתימת הפוסקים לא משמע כן וכל כי האי גוונא היה להם לחלק.

ב. ואחר העיון אפשר ליישב אפילו אם מיירי בפעם הראשון, דהנה מקור דברי האחרונים הוא מהמטה אפרים, וז"ל שם (פ"ו): אם שח באמצע התקיעות בין שברים לתרועה אע"פ שדיבר מעסק התקיעות והתפילות לא יצא, וצריך לחזור ולתקוע אותו סדר, עכ"ל. ולכאורה המטה אפרים לא הזכיר שאין צריך לחזור ולברך, ואולי

שיטתו באמת שצריך לחזור ולברך, רק המשנ"ב כתב שאין צריך לברך, וכד נדייק בדברי המשנ"ב נראה עוד שינוי בהעקת דברי המטה אפרים, דהמטה אפרים כתב אע"פ שדיבר מעסק התקיעות והתפילות לא יצא, והמשנ"ב כתב רק שדיבר מעניני התקיעה ולא הזכיר תפילות.

ונראה לבאר דבריו, דעיקר החידוש שחידשו האחרונים הוא דבדרך כלל שיחה באמצע מצוה הוא רק מדין הפסק ובזה תלוי אם כבר התחיל המצוה שאז בדיעבד אינו צריך לחזור ולברך, ואם עדיין לא התחיל המצוה צריך לחזור ולברך, וכמבואר כלפי ברכת המוציא, משא"כ כאן הפסק ע"י שיחה אינו רק דין הפסק רק קלקול בעצם קול התקיעה ולא יצא מפני שלא תקע הקול כהלכתה, והנפק"מ אם שח בדברים שאין בזה דין הפסק כגון לענייננו ששח מעניני התקיעות דוקא שאפילו בין הברכה להתחלת קיום המצוה לא הוי הפסק, מכל מקום מצות התקיעה לא קיים דע"י ששח קלקל קול התקיעה, ולכן המשנ"ב דייק שהשיחה היה מעניני התקיעות וממילא אין כאן דין הפסק אע"פ שעדיין לא התחיל המצוה וכמו שביארנו, וממילא פסק המשנ"ב שאין צריך לחזור ולברך, אבל עצם המצוה לא יצא וצריך לחזור ולתקוע, ולא קשה כלל מברכת המוציא.

משא"כ המטה אפרים כתב שדיבר גם מעסק התפילות ואם כן

וַיֵּץ לדון כלפי שאילת שלום אם מותר דלכאורה לא גרע זה מבין הפרקים של ברכות ק"ש ראה בשו"ע לעיל סימן ס"ו (פעיפס א' - ז'), וכלפי פסוקי דזמרה ראה בשו"ע לעיל בסימן נ"א (פעיף ה') שכתב השו"ע בין המזמורים האלו, שואל מפני הכבוד ומשיב שלום לכל אדם, ובאמצע המזמור, שואל מפני היראה ומשיב מפני הכבוד.

ובלפי קריאת המגילה כתב המשנ"ב בסימן תרצ"ב (פק"ט): ולפעמים אפילו לכתחילה מותר כגון לשאול בין הפרקים מפני הכבוד כמו לענין ק"ש בסימן ס"ו.

ושו"מ בפנ"י בר"ה (ל"ד ע"ג) וז"ל: אלא דלפי"ז משמע דכי היכי דבהלל ומגילה אין רשאי להפסיק לכתחילה כלל אלא מפני היראה ומפני הכבוד, א"כ כ"ש שיש להחמיר לכתחילה שלא להפסיק בין התקיעות כלל אפילו בשאילת שלום אם לא מפני היראה ומפני הכבוד וכל חד כדאית ליה, וצ"ע שלא נזכר ענין זה בפוסקים (עכ"ל). והרי לנו דעכ"פ שאילת שלום ודאי מותר.

וראה בתורת חיים שם מה שהעיר על דברי הפנ"י, ולדעתו הכא בתקיעת שופר קיל טפי יעו"ש.

גרם השיחה גם דין הפסק, דרך מעניני התקיעות לא הוי הפסק, וכמ"ש המטה אפרים בעצמו שם ס"ה, וממילא אפשר דסובר דצריך גם לחזור ולתקוע וגם לברך דהלא הפסיק בשיחה בין הברכה לתחילת קיום המצוה ודו"ק.

ג. ואין להקשות דאפילו לפי דברי המשנ"ב אע"פ שהשיחה אינו גורם הפסק מ"מ עצם הקולות שהתחיל לתקוע ונפסלו זה הוי הפסק בין הברכה לתחילת קיום המצוה, אמנם התירוח פשוט דאין לך עסק בענין המצוה גדול מזה, וכמו הרבה בעלי תוקעים אחר שאמר הברכה ורוצה להתחיל לתקוע ולפעמים נתקע ומוציא הרבה קולות עד שמצליח להוציא הקול הראשון בכשרות, ובוודאי אינו חייב לחזור ולברך וה"ה כאן. ועיין בשו"ע הרב סימן תפ"ט סעיף כ"א ודו"ק. ועיין עוד בסימן תרנ"א בביאור הלכה (ד"ה ואם שם).

ומה שכתב האבן ישראל דתקיעה לחוד נמי קצת מצוה הוא, צע"ג דהמחבר לקמן סימן תקצ"ג ס"ב כתב להיפך דאין לתקוע תקיעה לחוד, וצ"ע.

שאלת שלום בין תקיעות דמיושב לתקיעות דמעומד

ד. כתב השו"ע בסימן תקצ"ב (פעיף ג'): לא ישיח, לא התוקע ולא הציבור, בין תקיעות שמיושב לתקיעות שמעומד.

דינים היוצאים

א. יש לחקור האם אמירת עשרה פסוקי מלכויות וזכרונות ושופרות הם רק בלשון הקודש כפי שהם כתובים בתנ"ך, או שמא יכול לאמרם בכל לשון וכגון בלשון תרגום.

ב. וכן יש לחקור מה הדין אם לא אמר פסוק שלם האם יצא יד"ח.

ג. אם לא אמר כלל הפסוקים רק אמר ככתוב בתורתך יצא ידי חובתו, ויש שסוברים שצריך לומר גם 'וכן כתוב בדברי קדשך', 'וכן נאמר על ידי עבדיך הנביאים'.

ד. ואם התחיל ואמר פסוק צריך להשלים כל הפסוקים, ואם התחיל מקצת מן הפסוק ושוב חוזר בו ורוצה לדלג על כל הפסוקים [וכגון שרואה שחסר לו דף זה מן המחזור], מסתבר שזה תלוי אם כבר הזכיר במקצת פסוק זה את הענין הדרוש של מלכות או זכרון או שופר שאז חייב כבר לגמרם.

ה. במה דברים אמורים בימים הראשונים, אבל בזמן הזה אסור לעשות כן לכתחילה לפי שכבר קיבלו כל ישראל עליהם חובה לומר כל העשרה פסוקים ואין לשנות.

ו. מנהגנו לומר 'מלבד עולת החודש ומנחתה ועולת התמיד וכו', ושני שעירים לכפר ושני תמידין כהלכתן, ודעת הדגמ"ר שעדיף לומר אחר הפסוקים ובחודש השביעי באחד לחודש, מלבד עולת החודש, ותיכף לומר ומנחתם ונסכיהם ושני תמידים כהלכתם, וטעמו כדי שלא להזכיר ב' פעמים קרבן התמיד. - ונראה ששאר הפוסקים מיאנו בזה כדי שלא לומר חציו של הפסוק מלבד עולת החודש מכח הדין של כל פסוק דלא פסקיה משה.

ז. צריך לומר 'מוספי' יום הזכרון, ואם טעה ואמר 'מוסף' דעת המשנ"ב דאף ביום הראשון לא יחזור אם כבר סיים הברכה, ויש לפקפק בזה קצת, אכן כיון שמנהגנו לומר מלבד עולת החודש וודאי יצא יד"ח.

ח. שח בין השברים והתרועה של תשר"ת הרי זה קלקל את הסדר וצריך לחזור ולתקוע, ואין הנדון כאן מצד הפסק רק מצד שהשברים והתרועה הוא ענין אחד וכל ששח ביניהם אינו כלום.

ט. ולענין אם צריך לחזור ולברך, אם היה זה בתשר"ת השני וודאי אינו חוזר, ואם זה בתשר"ת הראשון הרי זה תלוי שאם שח בענין התקיעות שאפילו בין ברכה לתקיעה אינו מעכב ממילא גם בזה אינו מעכב, והתקיעה שנפסלה ג"כ אינה פוסלת הברכה שזהו וודאי מענין התקיעה וכמו בעל תוקע שהתחיל לתקוע ולא הצליח.

י. אבל אם שח בענין התפילה הרי זה הפסק כל זמן שלא תקע תקיעה שיצא בה יד"ח וכיון שכאן הפסיד כל הסדר נמצא שלא תקע כלום וחוזר ומברך, ויש מי שהורה שלא יברך כי סו"ס תקע תקיעה והוי קצת מצוה, אכן קשה לסמוך על זה דאנן קיי"ל דסדר שלם מעכב זה את זה ותקיעה לחוד אינו כלום.

יא. יש לדון האם מותר להפסיק בין תקיעות דמעומד לתקיעות דמיושב בשאילת שלום, ומסתבר שדינו לכל הפחות כק"ש וברכותיה אי נמי כפסוקי דזמרה, וממילא שואל מפני הכבוד ומשיב שלום לכל אדם, ועיין.

שיחות קודש

מתוך דרשת שנת שונה תשפ"ו

'אשרי איש שלא ישכח'

זכירת השי"ת בכל תהלוכות האדם

בספר העיקרים (מאמץ פ"ד) כותב שיש שלושה עיקרי אמונה מרכזיים שהם יסוד כל התורה והאמונה, והם מציאות ה', שכר ועונש, ותורה מן השמים, וזה לשונו: 'הדרך הנכון שיראה לי בספירת העקרים שהם שרשים ויסודות לתורה האלקית הוא, כי העקרים הכוללים וההכרחיים לדת האלקית הם שלשה, והם, מציאות השם, וההשגחה לשכר ולעונש, ותורה מן השמים, ואלו השלשה הם אבות לכל העקרים אשר לדתות האלקיות, כמו תורת אדם ותורת נח ותורת אברהם ותורת משה, וזולת זה מן התורות האלקיות אם אפשר שימצאו יותר מאחת בזמן אחד או בזו אחר זו'.

חשבתי לומר שדברים אלו מכוונים כנגד מלכויות זכרונות ושופרות שאמרנו בימי ראש השנה שעצל"ט. שכן פסוקי המלכויות הם ענין מציאות ה', לידע ולהודיע כי רק השי"ת הוא מלך על כל העולם ומלכותו בכל משלה, וכל פסוקי המלכויות עניינם להביע נקודה זאת, שלא נטעה לחשוב שהעולם כמנהגו נוהג ואיש הישר בעיניו יעשה ולא ה' פעל כל זאת ח"ו, אלא הכל בהשגחה עליונה ובהנהגה פרטית ממלכו של עולם ואין עוד מלבדו, וכמו שמסיימים בפסוק האחרון של 'שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד', שאנו מקבלים עלינו לחיות בכל השנה כולה עם הכרה זו שרק השי"ת לבדו הוא המנהיג אותנו ואין עוד מציאות מבלעדיו ית"ש.

פסוקי הזכרונות הם כנגד שכר ועונש, כי בהם אנו חוזרים ומשננים שיש דין ויש דיין, אין נסתר מנגד עיניך ואתה זוכר מעשי עולם ומביא את הכל בדין ובמשפט, ובזה אנו מחזירים לנשמותינו על כל השנה שהבורא ית"ש יודע כל מעשי בני אדם, משלם שכר טוב לשומרי מצוותיו ומעניש לעוברי מצוותיו.

בשופרות אנו בעיקר מזכירים את המעמד הנבחר מעמד הר סיני, בו ראו כל באי עולם בחוש שהתורה ניתנה לנו מן השמים בקולות וברקים, והשי"ת בכבודו ובעצמו קרע את העליונים ואת התחתונים וראו שהוא יחידי (ש"י דברים ד' לה ד"ה הרמ"א), בקול שופר עלינו נגלה ושמענו ממנו בעצמו את אנכי ולא יהיה לך, וכן ראינו כי ידבר אלקים את משה רבינו ומסר לו את התורה מן השמים, והיה כל זה בפרסום גדול כשכל העולם כולו חל מפניו והכל ראו את הדברים האלו.

עיקר המטרה בכל תפילות יום ראש השנה היא לחיות עם נקודת האמונה בהשגחה הפרטית, ואם נרצה לעשות תמצית וקיצור והיוצא למעשה מכל התפילות נגיע לנקודה זו, שהשי"ת חפץ ורוצה מאיתנו שנחיה בכל השנה הבעל"ט עם הידיעה הברורה שכל העובר עלינו וכל מה שמתרחש עמנו, הוא אך ורק מהשי"ת בעצמו, לא מפלוני ולא מאלמוני ולא ממעשינו שלנו, אלא הכל רק מהשי"ת בעצמו, הוא לבדו מלך על כל העולם ורק הוא מנהיג את כל הבריאה כרצונו שלו.

בשנה זו שמענו ל"ע על כמה וכמה יהודים יקרים וחשובים, בחורי ישיבה ואברכי כולל, שנאלצו לשהות ביום ראש השנה הקדוש בבית האסורים תחת סורג ובריח, על 'חטאם' הגדול שרוצים הם ללמוד תורה ולקיים מצוות ולא ללכת ח"ו לצבא השמד, והיו מהם שניסו בכה ובכה לעשות השתדלויות גדולות ועצומות לצאת מבית הסוהר לכל הפחות ליום ראש השנה כדי שיוכלו להתפלל בבית המדרש בהתעוררות ובכוונה כראוי ליום גדול זה, אמנם הרשעים לא הסכימו לכך בשום אופן והם נאלצו להיות גם ביום ראש השנה בבית האסורים, וכמובן שכולנו מתפללים עליהם שיצאו במהרה מאפלה ומשיעבוד לגאולה ולאור גדול.

והנה אדם כזה שנאלץ לשהות ביום כל כך גדול במקום כה שפל וירוד, בלי כל המצב של ראש השנה אליו הוא רגיל בכל שנה ובלי כל הדברים מסביב, בהשקפה ראשונה יכול הוא לחשוב שראש השנה כזה נחות וירוד לא היה לו מעולם, כשהוא מתפלל בקושי עם מנין, ובלי האריכות אליה הוא רגיל, עם אנשים רחוקים וטמאים שמסתובבים מכל הכיוונים עם עליהם בידיהם בעצם החג רח"ל וכו' עם כל המצב מסביב.

אמנם האמת היא שבשנה כזאת יש לו הזדמנות נדירה מאוד להגיע אל נקודת ראש השנה באופן הרבה יותר חזק מכל שנה, כי בכל שנה ושנה יש את הדברים החיצוניים מסביב ואת כל המצב וכדומה, ויכול לעבור על האדם כל יום ראש השנה בלי שהוא אכן יזכה להחדיר אצלו עמוק בלב ובנשמה את מהות היום, לזכור שכל העובר עליו, הן בפנימיות והן בחיצוניות, ואפילו מה שנדמה בעיני בשר שאחרים גרמו ועשו לו, באמת הכל נעשה ונפעל אך ורק מהשי"ת מלך העולם.

בי כאמור לעיל כשנרצה להוציא מכל תפילותנו ביום הזה את הנקודה הפנימית נגיע בדיוק לזה, שביום הזה אנו חוזרים ואומרים שוב ושוב בכמה צורות ואופנים, אין עוד מלבדו, רק הבורא יתברך הוא מלך על כל הארץ והוא רואה את כל מעשי בני האדם, ואנו עבדיו הקנויים לו שכל חפצנו הוא לעשות את רצונו, ואנו מתפללים ומבקשים כל כך הרבה שכבר נגיע למצב הנפלא בו כל בני העולם יכירו וידעו שרק הוא המלך על הכל ומלכותו בכל משלה.

ממילא במצב כזה, דווקא משום שהאדם אינו במצב שאליו הוא רגיל, יכול הוא הרבה יותר לחזור אצלו ולברר אצלו שאכן אין לו שום רצון, הוא אינו רוצה ראש השנה עם התעוררות ומצב חזק בתפילות וכו', אין לו חפץ להיות דווקא במקום שבו הוא רגיל להיות, והוא אינו רוצה כלום, כל רצונו הוא אך ורק לעשות את רצון אביו שבשמים מלכו של עולם, ואם הוא רוצה שבשנה הזאת הוא ימליך אותו במקום ובמצב הזה, ויקבל עליו את הנהגת השי"ת בשמחה ובתמימות גם כשזה לא כפי שהוא תכנן, אזי הוא עושה זאת בשמחה גדולה ועצומה, כי זה כל נקודת עבודת היום.

זאת יש לדעת כי לחיות עם הכרה ואמונה זו בשלמות אינו דבר של מה בכך, והרבה עמל ויגיעה נצרכים כדי להגיע אכן לשלמות במדרגת האמונה הזאת, וכפי שאכן זכורני שפעם התלוויתי אל כ"ק מורי חמי נמרן אדמו"ר הגה"ק מתולדות אהרן זי"ע בעת שהתהלך וטייל לצרכי בריאותו, והיה עמנו שם עוד אדם אחד, והוא שאל את כ"ק מורי חמי מה הענין להגיד בפה את האני מאמין, בשלמא להאמין בכך ניחא, אבל למה לחזור על זה שוב ושוב בפה, שכן דרכו של מורי חמי היתה שהיה חוזר בכל יום ויום את האני מאמין בהתעוררות גדולה.

ב"ק מורי חמי לא ענה לו על זה ולא כלום, והוא המשיך ושאל שוב אך מורי חמי לא ענה לו מאומה. כאשר חזרנו לבית האכסניא ואדם זה כבר לא היה בנמצא

שם, נענה אלי מורי חמי בפנים זועפות שלא כדרכו, ואמר לי בתמיהה גדולה, וכי מה הוא רוצה ומה הוא שואל?! בוודאי שיש לחזור רבות על האני מאמין, עד שאכן יתיישבו הדברים היטב על לב האדם, לחיות באמת עם האני מאמין שהבורא יתברך שמו הוא בורא ומנהיג ואין בלתו.

זוהי עבודתנו בימים אלו של ראשית השנה, לחזור ולהבהיר אצלנו את הבהירות באמונה זו, ולקחת עמנו כחות לכל השנה הבעל"ט, לזכור תמיד כי רק הבורא יתברך מנהיג ועשה ועושה ויעשה לכל המעשים, אין עוד מלבדו ואין שום כח אחר זולתו. ויעזור השי"ת שנזכה אכן לשלמות אמונה זאת ובזה נקרב כבר את הגילוי הגדול של 'ידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי אתה יצרתו, ויאמר כל אשר נשמה באפו ה' אלקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה', מתוך גמר חתימה טובה ושנה טובה ומתוקה אכי"ר.

דברות קודש

תעוזא דרעוין פרשת וילך - שבת שזנה תשפ"ז

'הפותח שער לדופקי בתשובה'

גודל חסדי ה' וטובו שהמציא דרך תשובה

'לא מחשבותי מחשבותיכם' ענין התשובה למעלה מהשגתנו • **'ממעמקים קראתיך ה'** התגלות עומק נשמת ישראל בימים אלו • **'דרש"ו ה'** בהמצאו' כל חלקי הבריאה מסייעים לשוב בתשובה • **'ותשליך במצולות ים'** חיזוק גדול לתשובה הנלמד מהמים • **'כל אשר תמצא לעשות עשה'** הזכיה הגדולה בקיום המצוות בעוה"ז • **'ואני תפלתי עת רצון'** תפלות ותחנונים על הגאולה השלמה

עיין שם. בתרגום יונתן תרגם 'ואול משה למשכן בית אולפנא', פירוש שביום זה הלך משה רבינו לבית המדרש, ויש לבאר מה היתה מטרת הליכתו לבית המדרש ביום זה. ועוד יש לאלוה מילין לבאר הלשון 'וילך'.

עוזמדים אנו בשבת שובה ובעשרת ימי תשובה שבהם השי"ת מצוי וקרוב לכל אחד ואחד, כמו שאמרו חז"ל (ר"ס ית.). שכתוב אחד אומר (דמס ז' ז') 'מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו כה'

בפרשתן (ב' 6-3) 'וילך משה וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל,

ויאמר אליהם בן מאה ועשרים שנה אנכי היום לא אוכל עוד לצאת ולבוא וה' אמר אלי לא תעבור את הירדן הזה'. כבר עמדו המפרשים (אק עורא, רמז"ק, אור המים ועוד) לבאר הלשון 'וילך' להיכן הלך. הרמב"ן ביאר שמשה רבינו הלך ממחנה לויה אל מחנה ישראל לכבודם של ישראל, כמי שרצה להפטר מחבירו ובא ליטול רשות ממנו. אבל האור החיים הקדוש לא הסכים לפירושו, ומבאר את הכתוב בדרך אחר

תשובה, ושם ברא"ש (ס' ה) הקשה, מה צריך האדם למידת רחמים קודם שיחטא. ותיירץ 'אף על פי שגלו וידוע לפניו שסופו לחטא, מתנהג עמו במידת רחמים באשר הוא שם', ועוד תירץ שהרחמים קודם שיחטא נצרכים על חטא עבודה זרה, שבחטא זה מחשבת עבודה זרה הקב"ה מצרפה למעשה (קדושין לג:) בדכתיב (יחזקאל י' ה) 'למען תפוש את בית ישראל בליבם', מכל מקום אע"פ שכבר חשב לעובדה אפ"ה מתנהג עמו במידת הרחמים קודם שיחטא.

זק"ק העמדת צבי זי"ע (הצלו הרה"ק מקאמנא זי"ע צה"ל הנרצה פרשת קדושים דף קעו.) תירץ, שהרחמים הנצרכים קודם שיחטא הוא על דרך מאמר החסיד בחובות חלבוות (שער עזרת האלקים פ"ד) שאמר לתלמידיו, 'אילו לא היו לכם עוונות, הייתי מפחד עליכם ממה שהוא גדול מן העוונות, אמרו לו מה הוא גדול מן העוונות, אמר הגבהות והגאווה, כמו שאמר הכתוב (משלי טו ה) תועבת ה' כל גבה לב', והוה הרחמים הנצרך קודם שיחטא כשסבור האדם שאין בו חטא ונכנס בו גאווה. ואפשר לבאר בעוד אופן מה הוא הרחמים שצריך האדם קודם שיחטא.

בנהג ישראל בימים אלו לומר 'תשלך' אצל ימים ונהרות להשלך שם עוונותינו להשתקע במצולות ים כל חמאתינו, והוא על שם המקרא (מלכה ז ט)

אלקינו בכל קראנו אליו, ומאידך כתיב (ישעיה נה ו) 'דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב' משמע שרק כאשר הוא קרוב ומצוי אפשר לקרוא ולהתפלל אליו, ותיירצו חז"ל שביחיד נשמעת תפילתו של האדם בזמן שה' מצוי וקרוב, אבל בתפילת הציבור הוא קרוב 'בכל קראנו אליו' בכל עת ובכל זמן, ואימתו הוא הזמן שהוא מצוי וקרוב להיות נענית תפילתו של היחיד, אלו עשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכיפורים. וכדברי הרמב"ם (תשובה פ"ג ה"ו) 'אף על פי שהתשובה והצעקה יפה לעולם, בעשרה הימים שבין ראש השנה ליום הכיפורים היא יפה ביותר ומתקבלת היא מיד, שנאמר דרשו ה' בהמצאו, במה דברים אמורים ביחיד'.

המפרשים (עי' מהרש"א יצונות מט: ערוך לנר יצונות קה:) תמחו על שינוי הלשון בפסוק זה מרישא לסיפא, שהתחיל בלשון רבים 'דרשו' וסיים בלשון יחיד 'יעזוב רשע דרכו ואיש און מחשבותיו', כי לפי דברי חז"ל שהכתוב מדבר ביחיד היה לו לומר ברישא 'דרוש' בלשון יחיד ולא בלשון רבים.

איתא בגמרא במסכת ראש השנה (דף יז:) לבאר מה שאנו מתחילים את אמירת סדר י"ג מידות של רחמים עם ב' פעמים השם הוי"ה, שהענין בזה הוא להורות כי 'אני הוא קודם שיחטא האדם ואני הוא לאחר שיחטא האדם ויעשה

באחרונה ביום מיתתו ומת בתשובתו כל עוונותיו נמחלין, והרי זה מבני העולם הבא שאין לך דבר שעומד בפני התשובה, אפילו כפר בעיקר כל ימיו ובאחרונה שב יש לו חלק לעולם הבא.

הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע בעל קדושת
לוי ראו אותו פעם ביום הקדוש

איך שמדד את קומתו ושהיה בעל קומה גבוהה ופירש מה שאנו אומרים בתפילת יום הקדוש 'אנו מלאי עוון ואתה מלא רחמים', שהכוונה היא שאנו אף אם 'אנו מלאי עוון', אבל כמה כבר גדול המילוי הזה, אף אם הוא מלא כל גופנו מכל מקום כמה הוא גדול הגוף של אדם לערך גדולתך, שאין לגדולתך שיעור ואתה מלא רחמים, וא"כ יכול מילואו של גוף קטן כזה אף אם הוא מלא עוונות ליבטל הרבה והרבה פעמים בתתק"ס של מילואך שהוא מלא רחמים. וכמו שהרה"ק הרבי ר' זושא זי"ע אמר, שמעולם לא היה יהודי שעבר עבירה בכל רמ"ח איבריו ושם"ה גידיו, כי האדם נכשל בעבירה רק מתוך צער ודוחק וטירוף הדעת הנובעים מחמת הסתרת אור פני ה', וכאמור בפרשתן (לא יח) ואנכי הסתר אסתיר פני, ולכן ימינו של השי"ת פשוטה תמיד לקבל שבים, ועומד ומצפה ומיחל לרגע הנכסף שהנקודה הפנימית בליבו של היהודי תתעורר וישוב בתשובה שלמה אליו.

'ותשליך במצולות ים כל חמאותם' (מחמ"ל הל' ר"ה אות ט), ומקור המנהג הוא שנהגו זאת ביום ראש השנה עצמו, אלא שמי שלא הספיק משלים זאת באחד מימי עשי"ת, ויש להבין את עומק ענין מנהג זה של השלכת העבירות במצולות ים אצל המים דווקא.

'לא מחשבותי מחשבותיכם'

ענין התשובה למעלה מהשגתנו

רבינו יונה פותח את ספרו שערי תשובה (שער ראשון אות ב) 'מן הטובות אשר היטיב השם יתברך עם ברואי, כי הבין להם הדרך לעלות מתוך פחת מעשיהם ולנוס מפח פשעיהם, לחשוך נפשם מני שחת ולהשיב מעליהם אפו, ולמדם והזהירם לשוב אליו כי יחמאו לו, לרוב טובו וישרו כי הוא ידע יצרם, שנאמר (מחלס כה מ) טוב וישר ה' על בן יורה חמאים בדרך'. טובה עצומה וחסד נשגב שאין לשער ולתאר עשה לנו אבינו שבשמים שהבין דרך תשובה לבת השובבה, מפני שהוא צופה לרשע וחפץ בהצדקו, ואינו חפץ במות המת כי אם בשובו מדרכו וחיה, כי הקב"ה הוא אין סוף ואי אפשר להשיג את מידותיו ודרכי הנהגתו מאחר שאין לו גוף ולא ישיגוהו משיגי הגוף. וכן פסק הרמב"ם כמה פעמים (משנה פ"א ה"ג, פ"ב ה"א, פ"ג ה"ד), שהתשובה מכפרת על כל העבירות, ואפילו רשע ועבר כל ימיו ועשה תשובה

תשובה שלמה בעשרת הימים מראש השנה עד יו"כ שיקבלם בתשובה שלמה לפניו. כי אבינו אב הרחמן עומד ומייחל לקבל תשובת כל אדם מישראל, ואל לו לאדם לחשוב חשבונות העבר ולהתייאש מכח התשובה, אלא בימים מאירים אלו שבהם מאיר ה' מידות של רחמים יש לפתוח את ליבו כפתחו של אולם בדבקות והתקרבות להשי"ת.

הא"י הקדוש (פרע"ס שער תפילות ר"ה פ"ז) תיקן לומר בכל עשרת ימי התשובה מזמור 'ממעמקים קראתיך', כי בכל יום מאלו העשרה ימים מתעורר ומתגלה אחד מעשרה עמקים הנזכר בספר יצירה, ויש שנשמתו האלקית לא נפגמה כל כך ואינו מכוסה בהרבה כיסויים והסתרות, אזי מיד ביום ראש השנה כאשר מתגלה העומק הראשון מאירה נשמתו באור יקרות ומתקרב להשי"ת. אמנם יש שנשמתם מכוסה ומלוכשת בכיסויים ולבושים יותר המסתירים מנשמתו את האור פני מלך חיים, ולפי רוב הכיסויים צריך לגלות יותר עומקים כדי שתאיר נשמתו להתקרב אליו יתברך, וכך הוא עד היום העשירי יום הקדוש שבו נתגלה העומק העשירי לכל איש מישראל, וכל נשמה ונשמה מתעוררת ונדלקת באור יקרות של דבקות בהשי"ת, כי ביום זה אנחנו דומים למלאכים בריבוי התפילות והעניוים והשי"ת מוחל לעוונותינו.

בספר דברי אמת (לקוט"ס מהל"ס נספח) הביא הרבי מלובלין זי"ע מה ששמע מהרה"ק הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג זי"ע דהנה השי"ת אומר לכנסת ישראל תחילה 'שובו אלי' ואח"כ 'אשובה אליכם' (מלאכי ג' ז'), ואילו כנסת ישראל משיבה 'השיבנו ה' אליך ונשובה' (אסתר ה' כג'), והנה הקב"ה חפץ חסד הוא ויחזיר אותנו בעצמו בתשובה, ובקשתינו 'השיבנו ה' אליך' בעצמו להיות 'ונשובה', שהלא השי"ת הוא הכל יכול שיהיה באתערותא דלעילא ובכל זאת יהיה נקרא כאילו היא נעשית באתערותא דלתתא, וכל זאת מצד גודל טובו וחסדו של אבינו אב הרחמן החפץ לצדקנו ולטהרנו כימי קדם.

'ממעמקים קראתיך ה'

התגלות עומק נשמת ישראל בימים אלו

בימים אלו של עשרת ימי תשובה עלינו לנצל כל רגע ורגע שהם יקרים כמו אבנים טובות, ולהתעורר ברגשי תשובה וחרטה על כל מעשי העבר שלא היו כרצון השי"ת, ואיתא בתנא דבי אליהו (זוטא פרק כג) 'מפני מה נתנה קורת רוח בעשרת הימים מראש השנה ועד יום הכפורים כנגד עשרה נסיונות שנתנסה אברהם אבינו ונמצא שלם בכולן, לפיכך נתן הקב"ה לישראל עשרת הימים שבין ראש השנה ליום הכיפורים, שאם יעשו

חז"ל לבאר הלשון 'נעשה' בלשון רבים מה שלא נאמר כן בכל מעשה בראשית, ורש"י (ד"ה נעשה) פירש שלא נמנע הכתוב מללמד דרך ארץ ומדת ענוה, שיהא הגדול נמלך ונוטל רשות מן הקטן. אבל האר"י הקדוש ביאר (ליקוטי מוה"ר פרשת כי תשא ד"ה ועמם הוה עדין) 'שרצה המאציל העליון שיתנו כל חלק מהבריאה ברצונם לבריאית האדם, כדי שכולם ירחמו עליו, ואם יחטא יפגום בכל העולם וכולם יבקשו רחמים עליו, ואם יזכה יגילו וישמחו בו כולם, ועל כן אמר 'נעשה' בלשון רבים שנתניעץ בפמליא שלו עליונים ותחתונים שיתנו כולם חלקם ברצונם בו וכן היה והשיג חלקו מכולם'. והוא טובה גדולה ועצומה שאין לשער ולהשיג, שבין שנברא האדם מכל חלקי הבריאה, אזי כאשר חטא לא היה זה רק אשמתו היחידה אלא כל הבריאה היו שותפים בזה, וכולם היו צריכים לבקש רחמים על עצמם, וזה היה המתקנה גדולה האידך היה יכול אדם הראשון לשוב בתשובה שלמה.

בזה 'בואר הכתוב 'דרשו ה' בהמצאו' בלשון רבים, כי הגם שהכתוב איירי ביחיד שחטא, אבל האמת הוא שהיחיד אינו יחיד לעצמו אלא כל הבריאה הם חלק ממנו, ואם הוא חטא הרי כל הבריאה חטאה עמו וכולם צריכים לבקש רחמים על עצמם. ובוה 'בואר המעשה ברבי אלעזר בן דורדיא (ע"ז ת.) בשעת שביקש לשוב

מחסדי מלך מוחל וסולח שעושה כל מצדקי ותחבולות כדי להמציא לאדם דרך תשובה, ואפילו מי שכבר ירד עד לשאול תחתית חותר לו חתירה, כמו שכתב הרה"ק הישמש ישראל מאלכסנדר זי"ע (פרשת וילא אום י, מנחה אום לח) בשם אביו הרה"ק ר' יחיאל זי"ע שאמר בשם הרה"ק מהר"ש מבעלזא וצללה"ה זי"ע, על הכתוב (שמואל א' 3 ו) 'מוריד שאול ויעל', שהקב"ה חושב עצות אף להטובע בעומק אבדון שאין מדרגה פחותה ממנה, אם מבטן שאול יצחק אל ה' להעלות נפשו להאירה, אזי הוא 'מוריד שאול' הקב"ה ברוב רחמיו משפיל ומעמיק השאול יותר, וממילא עדיין אינו בדיוטא התחתונה שלא יהיה לו תקוה ח"ו, ו'יעל' ויכול לעלות למעלה כי אינו בדיוטא התחתונה כמקדם, כי בחסדי ה' חושב עצות ותחבולות לכל חי ולהשיב נפש הישראלי אף ממצולות ים. ואף שלפי דעת האדם נדמה לו שכבר נגזר מארץ החיים, אולם לא כמחשבותיכם מחשבותי, עד כדי כך מגיעה טובתו וחסדו של אבינו שבשמים שמחזור וחפץ בצדקתו של האדם שישוב אליו ולא ירח ממנו נידח.

'דרש"ו ה' בהמצאו'

כל חלקי הבריאה מסייעים לשוב בתשובה

עוד טובה גדולה עשה השי"ת עם נשמות ישראל, דהנה בשעת בריאת האדם נאמר (בראשית א' כו) 'נעשה אדם', וכבר עמדו

הצד של המצוות מברעת למטה והיינו מטה כלפי חסד.

ומבאר הקדושת לוי ליישב שתי הדעות, 'שידוע כל איש מישראל רוצה לחסות תחת כנפי השכינה תמיד וכמו שיסוד הפייט הכל חפצים ליראה את שמך, ומי מעקב שאור שבעיטה, והנה באם שירחם ה' את שארית עמו ישראל ויסיר מהם היצר הרע אזי יהיה רצונם תמיד לירא מלפני השם ויתברך בנין דהוא רב ושלום וזרשא לכל עלמין. והנה מובא בגמרא על שלשה הקדוש ברוך הוא מתחרט ואחד מהג' על היצר הרע. והנה בזה המענה באנו לפני השם ויתברך לאמר לפניו מה אשמים אנחנו על בגדינו ואשמותינו הלא אתה גרמת לנו מה פשענו ומה חטאנו לפניך סור נא מעלינו היצר הרע ואז בוודאי נעבוד אותך ביראה ופחד תמיד, וכשמוע הרחמן הגדול טענות בניו אז ירום רחמנותו ויתברך נושא את העוונות למעלה מאתנו והמצוות נשאר אצלינו להיותם מליץ וישר בעדינו להשפיע לנו רב טוב הצפון. והוא שאמר הכתוב מי אל כמוך נושא עון, והיינו מי אל גדול כה' אלקי ישראל אשר מתנהג במידותיו תמיד במידה טובה וישרה, והיינו שהעוונות נושא מאתנו למעלה למעלה ואז הזכויות נשאר אצלינו למליץ טוב בעדנו לפניו ויתברך. והוא שאמר הכתוב ישוב ורחמנו, דהיינו שהתשובה אשר הם עושים מאתה

בתשובה אמר 'הרים וגבעות בקשו עלי רחמים', 'שמים וארץ בקשו עלי רחמים', 'חמה ולבנה בקשו עלי רחמים', 'כוכבים ומזלות בקשו עלי רחמים', וכי מה עלה על דעתו שהם יבקשו עליו רחמים על מה שהוא חטא. אמנם על פי דברי האר"י הקדוש הנ"ל אתי שפיר, כי מאחר שהוא כלול מכל הבריאה נמצא שכולם נטלו חלק בעבירות שעבר, וכאשר נתעורר האדם לשוב בתשובה מבקש עזר וסיוע מכל חלקי הבריאה שבו כי גם המה צריכים לבקש רחמים על עצמם, וכולם כאחד יצחקו ויבקשו רחמים מלפני כסא הכבוד, והשי"ת מקבל התפילה כמו תפילת הרבים.

'ותשליך במצולות ים'

חזיון גדול לתשובה הנלמד מהמים

בספה"ק קדושת לוי (לשנת שז"ה) ביאר הכתובים (מנצח 1 יח-ט) 'מי אל כמוך נושא עון ועובר על פשע לשארית נחלתו לא החזיק לעד אפו כי חפץ חסד הוא ישוב ורחמנו יכבוש עוונותינו ותשליך במצולות ים כל חטאותם', ואיתא בגמרא (ר"ה ז.) 'על זה אחד אמר נושא', פירוש נושא העוונות בכף מאזנים והקדוש ברוך הוא ברוב רחמיו וחסדיו מטה כלפי חסד, דהיינו שנושא הצד עבירות למעלה ואז מכריע ממילא הזכויות. 'ואחד אמר כובש', דהיינו שכובש את הכף של העבירות ואז ממילא

השי"ת דעת את כל החוטאים שידעו שעל ידי התשובה נעשה הבעל תשובה מרוצה ומקורב כמו קודם החטא ממש, והשם הוי"ה לאחר שיחטא הוא בדומה ממש להשם הוי"ה שקודם שיחטא ואין כל חילוק ביניהם, כי במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד (נלומת לד:), וכלשונו הוהב של הרמב"ם (הלכות משוה פ"ז ה"י-ו): 'גדולה תשובה שמקרבת את האדם לשכינה, אמש היה זה שנאו לפני המקום משוקץ ומרוחק ותועבה והיום הוא אהוב ונחמד קרוב וידיד. כמה מעולה מעלת התשובה, אמש היה זה מובדל מה' אלקי ישראל, צועק ואינו נענה ועושה מצוות וסורפין אותן בפניו, והיום הוא מודבק בשכינה צועק ונענה מיד ועושה מצוות ומקבלין אותן בנחת ושמחה, ולא עוד אלא שמתאווים להם'.

'כל אשר תמצא לעשות עשה'

הזכיה הגדולה בקיום המצוות בעוה"ז

כתב בחתם סופר (פרשת ואלא ד"ה ופגע) גבי אכילת קדשים אנחנו מונים יום ואחר כך לילה, כי לילה הולך אחר היום (מולין פג), והנה קדשים מרמזים על צדיקים גמורים קדושי עליונים, אשר יפה להם שעה אחת במצוות ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי עולם הבא (אשכנז פ"ד מ"ז), מפני גודל אהבת המצוות שיכולים לעשות בהם נחת רוח ליצרם, וזה להם עונג גדול מה

אז היא גורמת שיכבוש עונותינו למטה והחטאים ישליך במצולת ים'.

יש לומר לפי זה, שהשי"ת עשה פועל דמיוני על ענין זה במה שהבדיל בין מים עליונים למים התחתונים, כי המים הזורמים יכולים למשוך את האדם לתוך תאוות וחומריות העולם הזה כמאמר הכתוב (תהלים ל"ו) 'על זאת יתפלל כל חסיד רק לשמך מים רבים אליו לא יגיעו', והמים התחתונים בכו 'אנן בעינן למיהוי קריבא קמי מלכא' (מיקון מיקון ה יט), והשי"ת הגביה את המים העליונים ורמו בזה שע"ז יהיה מציאות להיות הגבהת העוונות כמו כן, למעם זה אומרים תשליך אצל המים להשליך במצולות ים כל חטאתינו, כדי לעורר פעולה זאת שעשה השי"ת בשעת הבריאה להגביה דבר מהתחתונים עד אליו בעליונים ובוזה אנו זוכים בדין ונמתקים כל הדינים מעל בני ישראל.

זהו השם הוי"ה שם הרחמים שנצרך לו לאדם גם קודם שיחטא, כי אילו היה רק שם הוי"ה אחד לרחמים לאחר שיחטא היה עולה על דעת החוטא לחשוב הרי אני חוטא ופושע, והגם שהשי"ת מרחם עלי ברוב רחמיו ונתן שם הוי"ה לאחר החטא, אבל מכל מקום אין זה כאותה מדרגה ממש כמו קודם החטא, לכן נתן שם הוי"ה אף קודם שיחטא הגם שאכן אליבא דאמת אין צריך אותו לפני החטא, אבל בכך לימד

אצלו לילה אחר היום, ובעת בא הזמן של לילה שצריך להסתלק מן העולם, לכן 'וילך' הוא 'וי לך' שהיה לו וי וצער גדול ועמוק שצריך לעזוב את העולם הזה שיכול לעשות בו נחת רוח להבוכ'ע בכל עת ורגע, לכן הלך לבית המדרש לחטוף עוד מעט לימוד התורה וקיום מצוות. ודיבר משה אל כל ישראל לאמר, הביטו וראו בן מאה ועשרים שנה אנכי היום והגע זמני להיפטר מן העולם, על כן השכילו לנצל כל רגע ורגע שאתם חיים על האדמה שאפשר לעשות בו ריבוי עצום של מצוות ומעשים טובים ולהביא נחת רוח ותענוג נפלא למעלה, והגם שמשך רבינו ידע היטב כמה שבר ונן עדן מצפה לו בעולם העליון, אבל לא באלה היה חפץ כי עיקר תענוגו היה במה שיכול לעשות רצון ה'.

'ואני תפלתי עת רצון'

תפלות ותחנונים על הגאולה השלמה

אנו עומדים בתחילת השנה של תשפ"ו, והזכרנו בראש השנה קודם תקיעת שופר מה שדרש הר"ק מסאטמאר זי"ע קודם כל נדרי ובהושענא רבה בשנת תשכ"ז, והזכיר מה שאמר זקינו הר"ק הישמח משה זי"ע שאמר (דקטות לר"ס א' ט ד"כ ע"ג) על פי מה שכתוב בזוהר הקדוש (מ"א קז), שבכל שישים שנה יש התעוררות הגאולה, ועיי"ש שהאריך בזה לעורר אז בימיו שהיה שנת השישים לפי חשבונו

שיכולו לעבוד את יוצרם, וכשמגיע זמנם להפטר מן העולם אע"פ שיודעים שיכנסו לאור עולם הרי זה בעיניהם כהולך מאור לחושך כי אינו יכול לעשות רצון קונו עוד.

במן שמסופר (עליוט אליהו הערה קז) על הגר"א זצ"ל שלפני הסתלקותו לעולם העליון אחז בציציותיו ובכה בבי רב, והסביר על שאני עוזב עולם כזה יקר, כי בפרוטה אחת אפשר לקנות ציצית ולקיים בכל רגע מצות ציצית ששכרה גדול מאוד, ולכן עתה שאני עולה לעולם העליון שאי אפשר לעשות בו מצוות ומעשים טובים כי במתים נעשה האדם חפשי מן התורה והמצוות, אני בוכה על שאני עוזב עולם כזה יקר, אם כן לדידו הוה יום תחילה היינו עולם הזה ואח"כ לילה לעולם הבא. מה שאין בן אצל שאר בני העולם הוא להיפך, שעולם הזה דומה להם ללילה כי מתייגעים להכניע ולנצח את יצרם כדי לשמור את מצוות ה', וקיום התורה והמצוות הוא אצלם בעצלות וכבדות, והם מצפים לתשלום גמול שיקבלו על יגיעתם בעולם הבא הוא להם בבחינת יום, ולהם יפה שעה אחת קורת רוח בעולם הבא מכל חיי העולם הזה (אטמט טס).

זה שאמרה התורה 'וילך משה וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל' וגו', וכדברי התרגום יונתן שמשך רבינו הלך לבית אולפנא - לבית המדרש, ומעם הדבר כי משה רבינו שהיה בבחינת קדשים היה

האלה שנעשו בעה"ב ועושים ככל העולה
על רוחם.

על כך בסליחות אנו מתחננים סליחות
'מִרְנָן דְּבִשְׁמִיא לִךְ מִתְחַנְנִן כְּבֵר שְׁבִיא
דְּמִתְחַנְנִן לְשִׁבּוּיָהּ, וּבִזְמַנֵּנוּ אֱלֹהֵי אֵין זֶה
כְּמִשְׁלֵי וּמִלִּיצָה אֵלֹא פְּשׁוּמֵי כְּמִשְׁמַעֵנוּ, צָרִיךְ
לְהִתְחַנֵּן אֲצֵל הַשּׁוֹבִים שִׁיתָנוּ לְצֵאת מִבֵּית
הַבְּלֹא לְהִתְפַּלֵּל בְּיוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּבֵית
הַמִּדְרָשׁ כְּבֵל יְהוּדִי, רִיבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם הָיִיךְ
יִבּוֹל אֶתְּהָ לְרֹאשׁוֹת וּלְהַבִּישׁ עַל דְּבַר נִרְאָה
זֶה. עַל כֵּן עֲלִינוּ לְזַעֲקֵי בְּקוֹל גָּדוֹל 'בּוֹלְחֵי
בְּנֵי שְׁבִיא בְּכִסְפָּא מִתְּפַרְקִין, וְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל
בְּרַחְמֵי וּבִתְחַנּוּנֵי, הֵב לָן שְׁאִילָתֵינוּ וּבַעֲוֹתֵינוּ
דְּלֹא נִהְדַּר רִיקָם מִן קִדְמָךְ.

כל אחד מישראל מתקרב בימים אלו
אל השי"ת בהתעוררות הלב, ויש
לומר בעוד אופן מעט אמירת תשליך אצל
המים דווקא, כי הגם שבדבר יבש קיימא
לן שאין בישול אחר בישול, אבל במים יש
בישול אחר בישול (כלא שו"ע לו"ס סי' ש"ד),
וכל יהודי יכול להתחדש שוב ולהתבשל
ולהתחמם בהגעלה וליבון בטהרה גמורה
אליו יתברך, ולרמוז זה הולכים אצל
המים. הבה נבקש ונתחנן ונקיים 'דרשו
ה' בהמצאו', שכבר יתגדל ויתקדש שמייה
רבא, ויתבטלו כל המעיקים והרודפים את
בני ישראל, ויעביר ממשלת זדון מן הארץ,
ויוציא את כל הבני שבאי ברחמי ותחננוני,
וימלא כל משאלותינו לטובה, ורק דבר

שהוא שנה המסוגל אל הנאולה, והרעיש
הרה"ק מסאטמאר שכידוע שנת תרס"ו
היה שנת פקידה לנאולה, עד שהרה"ק
משינאזא זי"ע הבטיח שבשנה ההוא
יבוא הנאל צדק, אלא שבועון הדור נדחה
הדבר, ושנה זו שנת תשכ"ו הוא שישים
שנה משנת תרס"ו, וכפי הנראה הוא שנה
שמסוגל לנאולה, ואין שום הוה אמינא
בעולם שנצטרך לחכות עוד שישים שנה,
והרעיש אז שלא יקלקלו את הזמן ח"ו ולא
ירפו בשעת הכושר ההיא.

מִזְרֵי וּרְבוּתֵינוּ!! הנה כעת אנו עומדים
בשנת תשפ"ו שישים שנה אחר
שנת תשכ"ו, בוודאי לא חלם הרה"ק
מסאטמאר ולא עלתה על דעתו שבעבור
שישים שנה מהדרשה ההיא עדיין נהיה
שקועים בגלות המר, ונהיה נרדפים על ידי
רשעי ישראל על קיום התורה והמצוות,
וכבר עשרות שנים לא היה מצב כזה שישבו
בני ישראל בכלא על קיום תורה ומצוות,
יען כן עלינו לזעוק ולהרעיש עולמות
שבהאי שתא נזכה שכבר ת'היה ש'נת
פ'קידה ו'דאית, כנרמז בראשי תיבות של
תשפ"ו, ובשנה זו אנו חייבים להינאל ויהיה
סוף וקץ לכל הרשעים ורודפי הדת. והגם
שכתוב ואנכי הסתר אסתיר פני, אבל כבר
היה די והותר וכשל כח הסבל מהסתר זה,
ויכירו וידעו כל יושבי שאתה בעל העולם
ושליט ומושל, ולא הפוקרים והרשעים

בכל העניינים, חיי בני ומוזני רוויחי, שנוכל
לעבוד את השי"ת מתוך נחת והרחבה
ושמחה גדולה, ובהאי שתא נזכה לראות
הישועה הגדולה בביאת משיח צדקנו
במהרה בימינו אמן.

אחד יכול לחיותנו ולחזקנו כאשר תבוא
הישועה ויתקיים 'ותמלך אתה הוא ה'
אלקינו מהרה לדרך על כל מעשיך, וידע
כל פעול כי אתה פעלתו ויאמר כל אישר
נשמה באפו ה' אלקי ישראל מלך ומלכותו
בכל משלה', ויהי רצון שיושפע שפע גדול

שיחות קודש

דרשת התעוררות לפני כל נדרי
יום הקדוש תשפ"ו

לפני ה' תטהרו'

התעוררות לעבודת התשובה והתפילה ביום הקדוש

כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני הוי"ה תטהרו (ויקרא טז ז).

אנו נצבים היום כולנו בליל הקדוש והנורא בשנה, ביום הקדוש יום הכיפורים, וכמובא בתנא דבי אליהו (רע"ה פרק א): "ימים יוצרו ולא אחד בהם, זה יום הכיפורים לישראל, לפי שהיתה שמחה גדולה לפני הקב"ה שנתנו באהבה רבה לישראל וכו', ולא זו בלבד אלא בשעה שהוא מוחל לעוונותיהן של ישראל אין מתעצב בלבבו אלא שמח שמחה גדולה".

נאמר במשנה (יומא פ"ה): 'אמר ר' עקיבא, אשריכם ישראל, לפני מי אתם מטהרין ומי מטהר אתכם, אביכם שבשמים שנאמר (יחזקאל לו כה) וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם, ואומר (ירמיה י"ג) מקוה ישראל ה', מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל'.

מורי ורבותי! עומדים אנו עתה בשעה ובזמן הנורא בשנה, זמן שניתן לכלל לישראל במתנה, ונמצאים אתנו כאן אבותינו ורבותינו הקדושים שירדו משמי שמים, כדברי החתם סופר (דרכות דף ט"ז ע"ג ד"ה אשר) שהאבות מגיעים מהעולם העליון להשתתף עמנו בתפילות היום הקדוש הזה, ועלינו להתעורר כעת בתשובה גדולה ובתפילות ותחנונים.

הרה"ק מצאנו זי"ע בספה"ק דברי חיים (ליום כיפור ד"ה נפסוק) מעורר בקדשו על גודל יקרת זמן זה, ומהות עבודתינו בשעה נעלה זו כאשר כל לבב שואף זורח לשוב אל צור מחצבתו לידבק במקור חיותו ב"ה בנקיון הלב ולהיטהר לפני ה' כראוי, וזלש"ק:

'הנה הבורא ב"ה וב"ש נתן לנו יום מחילה יום הכיפורים, והוא בגדר למעלה מהזמן, כי יום הכיפורים אינו מיוחד במנין ימי השנה כמבואר בספרים הקדושים, והוא המחבר הזמן הנקרא יום אחד וכמבואר במדרש בראשית (צ"ר ג ט), וזה שהשם יתברך ויתעלה מעורר עלינו רחמים רבים ואנו עושים עי"ז תשובה מעומקא דליבא. וכאשר אנו רואים בחוש שלכל איש מישראל בא ההתעוררות תשובה ביום הכיפורים מעומקא דליבא, [זולת הפוקרים אשר לא מבני ישראל המה], ולזה לכפר לפני ה', למעלה מעלה מעומקא דליבא יבוא התעוררות התשובה כדי לכפר עליכם ותטהרו'.

ועוד שם בדבריו (ד"ה נפסוק כ'): **'הנה ידוע שרצון כל אחד ואחד מישראל לעשות רצון קונו, אך שאור שבעיסה והחומר מתאוה ונתבלבל השכל. וה' ברוב רחמיו נתן לנו תורתו הקדושה ומצוותיו הישירים, ונתן לנו יום אחד בשנה לכפר על חטאותינו, ונפלו התאוות ומחשבות זרות וישוב הדעת למקומו, ולזה אז נפקחו עיני העוורים כיצד יעשו תשובה על מעשיהם כל השנה, ולכן אז נתגבר כח התשובה, כידוע המנהג בכל ישראל שבערב יום הכיפורים סמוך לעת ערב אפילו פחותי ערך מעוררים למאוד במסירות נפש לה' בתשובה, כי אז נתבטל כמעט כח התאוות והחומר ואז נפקחו עיני אדם ורואה האיך סר מן הדרך הישר'.**

'אך באמת עיקר התשובה היא אז להתדבק ביוצרו, ולא זה בלבד לקבל עליו שלא לחטוא ח"ו עוד, רק יוסיף אומץ בתורה ועבודה לפי שכלו אין לשער במסירות נפש'.

'וזך מאמר הכתוב, ביום הזה, בעיצומו של יום הוא כח מאת הבורא ב"ה וב"ש, לכפר מכל חטאתיכם, היינו התאוות והחומריות שמקרי חטאי האדם וחסרונו, לפני ה' תטהרו, היינו שאתה צריכים לעורר לאחר התעוררות דלעילא כנ"ל, אתם תטהרו לפני ה', היינו בפנימית נפשותיכם שהוא לפני ה', עכד"ק.

אמרנו בכל עשרת ימי תשובה את הפסוק (תהלים קלג) **'אם עוונות תשמור קה הוי"ה מי יעמוד'**, ויש לרמוז בזה שאומרים אנו להשי"ת, **אם עוונות תשמור'**,

תשמו"ר מלשון 'משמרת' שהיא מסננת בלשון חז"ל (לצות פ"ה מט"ו, שנת קט. וברש"י טס), שמוציאה את היין וקולטת את השמרים. ומעוררים אנו ואומרים, אבינו שבשמים! אם תסנן את העבירות של עם ישראל תראה שאין בהם כלום מחטא, כי לא היתה שום כוונה לחטוא מרצון ומפנימיות הלב ח"ו, והכל היה רק מכח היצר הרע העומד לנגדנו תמיד, ומחמת כל הטרדות והבלבולים העוברים על האדם המוציאים אותו מדעתו ל"ע.

בדברי הרבי ר' אלימלך זי"ע בתפילתו 'כי לא במרד ובמעל חלילה וחלילה מרינו את פך ודברי תורתך ומצוותיך, כי אם מרוב היצר הבורע בקרבנו תמיד, לא ינוח ולא ישקוט עד אשר מביאנו אל תאוות העולם השפל הזה ואל הבליו, ומבלבל את מחשבותינו תמיד'. וכדבריו של הרבי ר' זושא זי"ע שאמר כי לא ראה עדיין שום מלאך שלם שנברא מעבירה של יהודי, אלא כולם מחוסרי אבר ושבורים וחסרים הם, כי אין שום יהודי שעושה עבירה בשלמות ובכוונה לחטוא ח"ו.

לזה ממשיך הכתוב ואומר 'הוי"ה מ"י יעמוד', מ"י היינו מידת התשובה כנודע (זוהר נלק קפ"ה), כי בכח מליצה ישרה ונכונה זו על בני ישראל, יהיה קיום ועמידה למידת וכח התשובה ותתקבל ברחמים וברצון לפני המקום.

'בי ביום הזה יכפר עליכם' הראשי תיבות בגימטריא 'האמונה', כי כלל ישראל מקבלים עליהם בתמימות ובאמונת אומן את כל עול הגלויות והגזירות ואת כל הנהגת הבורא עמם, ובשכר זאת השי"ת מתנהג עמנו גם כן בתמימות וחיותם אותנו לחיים ולטובה אף למעלה משורת הדין, שכן כבר אמרו חז"ל (מדרס לב) 'כל המתמים עצמו הקדוש ברוך הוא מתמים עמו, שנאמר (תהלים יט טו) עם חסיד תתחסד עם גבר תמים תיתמם', וכפי שדיברנו באריכות בשל"ס שבת סליחות ובראש השנה. וגם התיבות 'יכפר עליכם' בגימטריא תמי"ם לרמז ענין זה.

בזה יש לפרש את דברי רבי עקיבא שאומר 'לפני מי אתם מטהרין ומי מטהר אתכם, אביכם שבשמים', והוא על פי עובדא נוראה ששמעתי לאחרונה, שהיתה עם ראש ישיבת גור באמריקה הרה"ג ר' דוד אולבסקי זצ"ל, שכאשר הקימו שם את הישיבה, היה יהודי אחד מוצל מאש שרצה לתרום לישיבה, וכשישבו אתו ורשמו את השמות של משפחתו שנעקדו על קידוש ה' בשואה הנוראה כדי להנציחם בבנין הישיבה, אמר ופירט את שמותיהם של נוו"ב וילדיו הי"ד, אך כשהגיע לילדיו הקטנים נעצר ואמר שכבר שכח את שמם ולא הצליח

להיזכר בשמם, כי מרוב התלאות והצרות האימות שיעברו עליו בימי עברה וצרה שכח את שמותיהם של צאצאיו שלו, הלא אי אפשר להבין ולהשיג מצבים כאלו.

אמנם כלל ישראל אף שכבר עברנו קרוב לאלפיים שנה של גלויות וצרות ושמדות ושחיתות ורדיפות וצרות רבות ורעות עד אין מספר, ובכל זאת שמך לא שכחנו! וכלל ישראל זוכרים את השי"ת, ולא רק זוכרים אלא אנו נשארים 'חבוקה ודבוקה בך' בכל המצבים והזמנים קשים ככל שרק יהיו, ואין לך מליצת יושר גדולה מזו. ועל זה אומר רבי עקיבא 'מי מטהר אתכם', באיזו זכות יש לנו את התשובה והטהרה ביום הזה, 'אביכם שבשמים', בזה גופא שאנו עדיין זוכרים את אבינו שבשמים ולא שכחנו אותו ח"ו.

בדרשת כל נדרי שנשא הרה"ק מסאטמאר זי"ע בשנת תשכ"ו (הוצא נדרשות דברי יואל ט), בכה בדמעות שלישי והרעיש עולמות מדם לבו על הזמן פקידה והתעוררות הגאולה בשנה ההיא, והביא מזקיננו הרה"ק הישמח משה זי"ע (דקשות לר"ה אות ט ד"כ ע"ג) שמביא מהזוה"ק (ת"א ק"ה). שבכל שישים שנה הוא זמן פקידה, והזכיר שהרה"ק משינאווא זי"ע בשנת תרס"ו כבר הפציר והרעיש שיבוא הגאולה השלמה בהיותה שנת פקודה לפי חשבון הזוה"ק, ולכן בשנה ההוא שנת תשכ"ו עמד בתפילה ובתחנונים והרבה רחמים רבים שתהיה כבר שנת גאולה ופקודה במהרה, כי אין אנו יכולים יותר להמתין, ואמר הרה"ק מסאטמאר שלא יתכן שנצטרך להמתין עוד שישים שנה עד הגאולה.

טייערע ברידער!! מי היה מאמין שנעמוד כאן שישים שנה אחר כך בשנת תשפ"ו כשאנחנו עוד בעומק שפלות הגלות האיומה והנוראה ועדיין לא נושענו, אי אפשר עוד להמתין עוד אפילו נישט נאך איין מינוט לגאולה!! נשפך השנה כל כך הרבה דם ישראל בראש כל חוצות, והרבה יהודים איבדו את יקיריהם וקרוביהם שהשאירו אחריהם יתומים ואלמנות בוכים ונבוכים בצער יגון ואנחה נורא ואיום.

והעזולה על כולם שהערב רב ורשעי ישראל שולטים כאן בלי מצרים, ומציקים ומעציקים בעם היושב בציון ללא גבול, והגדילו עשות ברשעם ואסרו לבית האסורים מאחורי סורג ובריה את בחורי ואברכי ישראל היקרים מפז, על רצונם ומאוויים היחיד לשמור על התורה והמצוות וללמוד ולעסוק בתורת ה', כי גם את זה כבר לא נותנים לנו, עד כדי כך הגענו לשפלות ולתחתית הגלות, נורא ואיום.

מבואר בתנא דבי אליהו (רנ"ה פרק כז) ובפרקי דרבי אליעזר (פרק ז) שכל הגאולה תבוא בזכות יצחק אבינו ע"ה, וכמבואר בגמרא בשבת (דף פט:) כשיאמר לעתיד לבוא הקדוש ברוך הוא לפני יצחק, בניך חטאו לי, יאמר יצחק לפני הקב"ה פלגא עלי ופלגא עלך ויעשה עמו חשבון שלם איך לפוטרו מן העונש ולהושיעם בגאולת עולם.

ואמרו חז"ל (ב"ב יז.) 'יצחק כתיב ביה מכ"ל' (בראשית כ"ג), ועל זה אנו אומרים היום 'מכ"ל חטאתיכם לפני ה' תטהרו', שבזכות 'מכל' דהיינו יצחק אבינו, נזכה לטהרה מכל מעוונות ולהגאל בגאולה השלמה במהרה בימינו.

כתב הישמח משה זי"ע (מוכחתי חיים לר"ה ד"ה משל למדינה): 'משל למדינה שהיו חייבים מאוד למלך, וגזר עליהם גזירות רעות משונות אשר לכל השומע תצילנה אזניו, והנה היו ברעה ובחרפה, ויחשבו מחשבות ותחבולות ועשתונות משתנות לפיכך את המלך ולא יכולו והיו בצרה גדולה'.

והנה אחד מעבדי המלך אשר היה רגיל בבתי גנזיו ויודע מהותו ואיכותו, ונטרד גם כן ונדחה מחמת מרדו, ואמר להו דעו שאני שר המשקים של המלך שיודע אני ומכיר באיכותו ומהותו כי אין דבר חשוב לפניו, כסף וזהב כעפר לפניו, רק משקה אחד יש שחביבה לפניו מאוד מאוד יותר מכל סגולת מלכים אשר לו, וכל חפצים לא ישוו בהן, והוא אינו מצויה רק במדינתכם, והמביא לפניו המשקה הזה לא ימנע שאלתו ממנו, שכל אשר ישאל יעשה כחפצו'.

בבן ישתדלו בכל כוחכם להביא לפניו המשקה, ואל תמעטו רק כל מה באפשרי תרבו מאוד כפי פשעכם, רק תראו שלא תביאו אליו בכלים מכוערים רק בכלים יפים שדרכו להשתמש בהן, וכל אחד יתן בצנצנת חתום בחותמו כדי שיכיר בפרטיות כל אחד, ובצירוף הוא חשוב מאוד, וגם אני נותן את צנצנת שלי בידכם, ואז בשעת שתביאו המשקה הזה, תתראו לפניו החרטה הגדולה והגמורה על כל פשעכם שפשעתם לנגדו, ותבקשו מחילה בלב שלם ותקבלו מעתה מלכותו עליכם ואדנותו שתעבדו אותו מעתה בלב שלם, ובוודאי ימחול לכם ויקבל אתכם בשמחה ובכבוד גדול, ותקבלו נבזבזין סגיאיין וישיש עליכם לטוב'.

אך את זה תעשו לי, באם שישאלכם המלך מנין אתם יודעים הדבר החביב אצלי כל כך, תאמרו אחד מבני פלטרין שלך הנדחה מחמת פשעו הוא גילה לנו, והזהיר אותנו מאוד על זה, וגם הוא השתדל להביא מן המשקה ההוא, אך מה הוא

ומה השתדלותו כי איש אחד הוא ואנחנו הרבים, ובצירוף הוא ראוי לעלות לפני מלך כמוהו, ונתן גם את שלו בתוכנו, ויאמר המלך יכנס גם הוא לשלום, וכן הוי'.
'והנמשל' מובן, המשקה הוא דמעות, שנאמר (מל"ב כ"ד) 'ותשקמו בדמעות שליש',
ודמעות של ישראל חביבים לפני הקב"ה מן הכל, וסופרן ומניחן בבית
גנזיו (שם קה), מלך מתרצה בדמעות, עכלה"ק.

לבן טייערע אידן!! קארג'ט נישט און שפאר'ט נישט קיין טרערן!! תרבו להביא
מן המשקה הזה המקובל לפני השי"ת, להביא ממשקה ישראל למנחה לפני
ה'!! ובזה נזכה להמתקה הגדולה ולישועת עולמים.

הולכים אנו כעת להתפייס עם ספר התורה והשכינה הק', לקבל עלינו מהיום
והלילה שיותר לא נצער ח"ו את השכינה הק' ואת אבינו שבשמים,
ונאמר כעת כמנהגנו וידוי עם חשכה כשיטת הרמב"ן (יומא פז) ונבקש מחילה
סליחה וכפרה, ונקבל על עצמנו שלא נחטא עוד, והשי"ת ברוב רחמיו וודאי
יקבלנו ברחמים וברצון ונחתם לחיים טובים ולשלום וניוושע בגאולה השלמה
במהרה בימינו אמן.

להשתתפות בהוצאת הד"ק בתרומות והנצחות
נא לפנות לפקס המערכת • או לפל': 058.32.94.976